

PRĂGĂȘUL

Abonamentul:

Pe un an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.
Pentru România și străinătate anual 10 cor.

Foae socială-culturală. Apare în fiecare Sîmbătă.

Redacția și Administrația Nr. 817.
Telefon Nr. 36.

Moș Crăciun.

Eată munții peste noapte și-au perdut culoarea vie, pietrele s'ascund în frunze, sombru muget se aude, prin desis pestrece vinturii!

Ciripiri de păsărele, flori frumoase, floricele, disparut-au ca un vis, ursul în cirtog se bagă, lupul, o feară cumplită, pe foale se tirăște, către stîna cea din vale.

Crîngul e pustiu și tace, și stejarul e mîhnit; numai bradul e tot vesel, și sumet el se resfată; nici de vînt, de vijelie, nu se 'ndoiaie, habar n'are, numai cit a 'mbătrînit!

Părăușul cel din vale, cu-a sa mantă străverzie, ride și glumește dulce, și cu murmur ușurel strînge pietrele în brațe!

O mirare îl cuprinde... bradul a 'mbătrînit! Apoi manta și-o întinde 'n luci de soare orbitor, lasă brazii s'o priviască, pe cînd el zburdănic sare, fuge aleargă 'n depărtare, bătînd ciuda 'n pumni agale, ... că-i bătrîn bradul voinic! ... tocmai ca copilul mic!

Bradul duios nu se mișcă, zburdăția nu îl pișcă, el senin privește 'n soare, vesel și încrezător. Numaî peptul i-se zbate, pe cînd genele-i vibrează, fără știre, făr' voință i-se scurg încetșor stropi de rouă cristalini, din ochii lui cei divini! ...

Colo 'n vale pe colină se zărește-un furnicar, copilași, mari în căciulă, copile cu ochi de buhă, fug la deal făr' resuflare, trăgînd sanii după ei, arunc bruși de nea spre

fete; rid, glumesc, fac gălăgie, zbor în sanii aripate, zbor în rînd tot mai la vale, fără stare făr' să șadă, sau căzînd toți clai-grămadă, se cufund, se perd în nea, sau în luptă voinicească se trîntesc cu toții 'n ea. Ear copile surizînde, cu buchița roșioară, dau cu bruși, arunc cu nea, privesc, rid, și se desfată; uită-a bea, și nici nu mîncă. Eară seara 'n obo-seală, ochii tot mai mici se fac, și, chiar cu mîncarea 'n gură, îi vezi că deodată tac. Pe cînd mama îi dezbracă, și cu drag ea le sărută ochii, dulci și mițitei, îngerăși cobor din ceruri, și șoptind a bucurie, că Moș Crăciun o să vie, gura mică le suride, fața lor li-se resfată, ar voi să prindă-o lume, și o strîng pe mama 'n brațe, care 'n pat îi culcă lin!

O doamne, ce fericire, bucurii nevino-vate, ai lăsat tu pe pămînt! Să vezi cu cită sfială, cu-ochii plini de pasiune, și cu peptul svicîind; nu au stare nici răbdare, cînd privesc prin geam afară, sau la ușă stau, ciulesc, c'or fi bunî, făgăduesc, și aștept toți în Ajun pe cel mai bun Moș Crăciun!

Pom, luminî, zaharicale; sabie, cal, și dobă mare, și o hoarnă și un bici, ș'un chipiu ș'o pușcă mare, cu curea strălucitoare. Ah! surprîns exclamă tare, și se clatin pe picioare; eat'ășa e Moș Crăciun!

Pițărăi cu traista mare, cu colaci, cîrnați și nuci, vin, alerg, se grămădesc, iau și

fug la altă casă, căci ei capăt tot ce-i bun, azi în ziua lui Ajun!

Vin și magii, vin și craii, tocmai dela răsărit, eat'o stea conducătoare, luminînd în drumul lor; copii ca pe-o minune o doresc și o admiră, și cu toții o 'ncunjur!

Totul pare-a sărbătoare! Majestos de-odat' resună, clopotele toate sună, la biserica din sat, oamenii plini de pietate, în port nou sărbătorec, vin s'adună tot meu, și se rogă 'n duiosie, ca creștini adevărați, sa le-ajute Dumnezeu!

Prînz solemn i-așteaptă-acasă, cei mai bun la masă vine, toți sint plini de bucurie, voioși mînc' și beau cei bun, că e ziua de Crăciun!

Dar deodată se aude un țipet sfășietor, soarele-și întoarce fața, groaznic stejarul se 'ndoiaie, pietrele se strîng în frunză, și părău-a 'ncremenit; lupul urlă'n agonie, nouri zbor fără 'ncetare, tot mai negri 'ntunecați, fior strașnic te cuprinde, crîngul geme 'n spăimîntare cu teribilă durere, c'a sosit pe neștiute crivețul cel mai cumplit!

Troznet, urlet, gemet tare, freamăt, criveț orbitor, tata genunchii și-i pleacă, urmat fiind de-ai săi căseni, cu inima simțitoare, și cu glasul rugător, zice: o oroare! *Doamne ferî pe toți sermanii, și pe bietul călător!*

Ion Bănățeanu.

FOILETON.

O seară de Crăciun.

de François Coppée.

În ajunul Crăciunului din anul 1811, Napoleon lucrează singur, dela 10 ore din noapte, în locuința sa din palatul Tuilerilor.

În odăca spațioasă e semiîntuneric; ică-colea străluciau spălăcit obiectele de aur: o ramă a unei picturi necunoscută, niște capete de leu ce decorau brațele unui jăț, și o perdea groasă cu ciucuri. De după scutitorul ochilor luminează niște lumânări de ceară numaî singură masa, pe care erau îngrămădite unele pestele altele diferite harte geografice și volumuri cu însemnări, luxuos legate, și împodobite cu coroană și cu litera N. de culoare verde—maroquin.

Sint aproape două ceasuri decînd lucrează împăratul; fruntea-i lată, pe care atîrnă o buclă de păr negru, stetea aplecată către hartele geografice și spre actele în cari se cuprindea întreaga sa armată. Fruntea îi este împovărată de gînduri, grea, ca și lumea pe care dorește s'o cuceriască. Pe pagina din atlasul ce-i stetea deschis dinainte, era Asia. Împăratul, cu degetul dela mîna sa gingașă, nervoasă, caută, departe către răsărituri, drumul ce duce prin Persia în Hindustan. Da! pe uscat vrea s'ajungă în India! Și dece nu? Dupăce i-sa învins și distrus flota, nu-i mai re-

mîne altă cale de cucerire, decît a trece, în fruntea săbiilor de oțel și a steagurilor decorate cu vulturî strălucitori, prin pădurî de palmî ca din povești, avînd a răni mortal inima coloniilor cu izvoarele de bogății ale Angliei. Pîn'acum nu s'a putut mîndri, decît cu gloria lui Cesar și a lui Carol cel mare, mai dorește însă și renumele lui Alexandru cel Mare.

Și izbîndirea acestui vis o consideră de foarte naturală. A umblat deja pela răsărit, și în urma lui s'au plămuit legende nemaiauzite. Nilul l-a văzut cîndva ca pe un colonel slab, cu părul lung, șezînd pe o cămilă. Pe malul Gangesului se urcă acum pe un elefant, în veșmînte împărătești. Cunoaște el vreadul cum trebuie însulețite și atrase popoarele. Acolo departe la răsărit, el va porunci soldaților cu fața de bronz și cu turbane albe...

Împăratul Europei și sultanul Asiei! Eată singurele titluri ce i-se vor grava odată pe crucea mormîntului. O singură pedecă îi mai stă în drum: Rusia, cu estînderea ei uriașă!

Dupăce n'a putut dobîndi prietenia nestatornicului Alexandru, învingîndu-l, îl va doborî și pe acesta. Și într'asta împăratul, cu mîna lui mică, învrtește nervos însemnările și groasele volumuri verzi, din cari se poate afla numărul actual al colosalei sale armate, pe care în imagine o vede deja galopînd către Niemen. Da, el va învinge pe acest tiran dela răsărit, și pe călăreții lui barbari, ca supuși, îi va lua cu sine spre a cuceri răsăritul.

A fi împăratul Europei și Sultanul Asiei! Eată o temă demnă de spiritul lui ager și de pofta lui de mărire. Și ajungînd la această biruință, n'are să se mai teamă, că această puternică împărăție, ca odinioară Macedonia, va remînea pradă generalilor săi, căci — din 20-lea Mai, Napoleon are un baiat, moștenitorul gloriei sale neasămuite.

Împăratul se gîndește, zimbînd cu bucurie, la băiatul său, care doarme liniștit în palat, nu departe de dînsul.

Deodată speriat își ridică capul. Oare pe unde străbate în odăca lui, prin desimea perdelelor, acest murmur nedeslușit? Ar crede omul că albinele mari, brodate cu fi de aur pe perdelele de mătasă, au început deodată să zuzăe. Ascultînd cu atenție, împăratul recunoaște, în acest murmur nădușit, dăngănitul clopotelor...

— Adecă așa! E slujba de noapte a Crăciunului! Într'adevăr, toate clopotele Parisului vestesc nașterea lui Isus. Sint aceleași clopote, pe cari Bonaparte, împăciitorul conzul, le-a așezat earăși în turnurile bisericilor, împăcînd astfel pe alții frați francezi.

Și deatunci deciteori s'au intonat în cîntea lui gloriușul Te Deum! Sint abia citeva luni, decînd aceste clopote au proslăvit ziua nașterii regelui roman, ziua memorabilă, cînd l-a dărui cerul cu un fiu, și prin asta se părea a i-se recunoaște legalitatea și vecinicia operei sale.

Invitare la abonament.

Deschidem abonament nou pentru revista noastră „Progresul”, ce costă:

Pe un an 8 cor.

Pe 1/2 an 4 cor.

Pentru România și străinătate 10 cor.

Abonamentul are **a se plăti înainte**. În scopul acesta pentru abonații noui alăturăm, la numărul acesta de Crăciun, și mandate poștale pentru achitarea abonamentului.

Cine nu ne retrămite numărul de Crăciun, *il considerăm de abonat*. Rugăm dar pe st. abonați, vechi și noui, să ne trimită ori numărul acesta îndărăt, ori prețul abonamentului *înainte*, ca să nu avem mai târziu necazuri, și noi și restanțierii, cari ne îngreunează rosturile.

Din a noastră parte ne vom da toată silința să dăm echivalentul. Nădăjduim, că și publicul cititor va lua în considerare greutatea, cu cari se scoate o *foae bună* românească, pe care la rândul nostru vom dezvolta-o mereu în proporția sprijinului, moral și material, de care vom fi învredniciți.

Cu toată stima

Administrația „Progresul”
O r a v i ța.

Dare de seamă.

Îndatinați a ne face dincînd-incînd seamă asupra rostului „Progresului” nostru, vestim și deastădată, în numărul acesta de sărbători, că foaie noastră propășește, încețșor dar — sigur. Numărul colaboratorilor, ce formează temelia acestei întreprinderi culturale, ni-s'a sporit, cum se vede și din iscălitura diferitelor articole publicate pînă acum. Dintre cei doi colaboratori-țărani, înșiruiți și ei între conlucrătorii noștri, în cursul anului unul: *Teodor Roșiu* (Slatina) a trecut la cele eterne. În numele tovarășilor reamași în viață îi zicem și din locul acesta *Fie-ți țărina ușoară!*

Ni-s'a sporit și numărul abonaților, deși în privința aceasta mai avem destulă nădejde în viitor, cînd, după ce se va mai potoli, cu

vremea, nedumerirea celorce nu pot încă străbate cu ochiul minții în intențiile binepricepute ale micului nostru stindard cultural, așteptăm o apreciere mai dreaptă a zvircolirilor noastre, ce nu vor rămîne învechi necotite, ca acum, de ceice schimbă culorile.

În articolele recente: „Progresul nostru” (Sandu Neculcea) și „Gustul cititorilor noștri” (Lian) s'au arătat pe față păreri, care de care mai bizare, ale celorce nu vreau să ne înțeleagă. Față de aceste păreri avem la mîna destule epistole, în cari alții ne apreciază și ne îmbărbătează. Am făgăduit în mai multe rînduri că păreri ce ni-se spun în față, cu sinceritatea cuvenită, le prețuim. Și tot ce ne-a fost omenește posibil, am îndreptat, și vom îndrepta și în viitor. Ne doare însă cumplit cînd auzim că unii dintr'ăi noștri, cărora le merge mai bine decît nouă, fără să ție în seamă povara noastră, pe care dinșii n'au de unde să o cunoască, ne iau peste picior, înloc să recunoască, că nici munca noastră nu poate fi de prisos. Dar... așa-i lumea, n'ai ce-i face! Să lăsăm la o parte neajunsurile, și să ne bucurăm și noi, cum se bucură tot creștinul de sărbătoarea Crăciunului. Datinele odihnitore de Crăciun, moștenite dela moși-strămoșii noștri, alungă necazurile și din cel mai obișnuit, care n'are nici foc în vatră. Astfel și noi, în preajma acestei zile mari, nu ne putem vărsa focul nici asupra celorce nu ne gîndesc bine, ci mînînd-o înainte, potrivit programului nostru binestatorit, nădăjduim că și neprietinii noștri de astăzi vor ajunge, cu vremea, a se încălzi și ei de idealurile ce călăuzesc pe amicii întreprinderii noastre modeste, dorindu-le astfel tuturor: *Sărbători ferice!*

Și cum numărul viitor nu poate să apară decît abia după Anul nou, ne simțim îndemnați a dori tot cu prilejul acesta tuturor cititorilor noștri totdeauna și

An nou fericit! Redacțiunea.

Răscumpărătorul.

Văzut-ați vreodată codice vechi de pergament, scrise de mîna harnică a călugărilor medievali? Slova începătoare e de toată frumusețea; minunat într'aurită, ea reproduce par'că toată bogăția culorilor de primăvară; chipuri drăgălașe de îngeri ne zimbesc din aceste slove, sau din cadrele lor minunate, înflorite, ca și cum ar voi să ne îndemne la citit; ca și cum ar vrea să ne încredințeze, că cugetarea ținută în acele slove, este așa de frumoasă ca însuși slovele acelea măiestre.

Slova începătoare a Evangheliei creștine e Viflaimul. Inițiala aceasta minunată a lucrător-o Dumnezeu cu mîna sa măiastră; a împodobit-o bogat cu strălucire și mărire cerească; n'a cruțat nimic pentru înfrumusețarea ei; în trăsături mărunte, în accente fine și-a fixat marile sale cugetări divine.

Și care este ideea conducătoare în toată manifestația aceasta dumnezeiască a Viflaimului? Este ideea cea prevestită de Arhanghel, că va veni Răscumpărătorul lumii, ca să înalțe și să întărească pe om. Cugetare sublimă! Dar și mai sublim este felul, în care s'a realizat. A privit Dumnezeu de-a rîndul toate palatele, casele, colibele și bordeiele, și s'a oprit în urmă la peștera Viflaimului și a zis: *Îmi trebuie și mie o locuință; o alta mai ticăloasă ca aceasta nu este, asta va fi decî ceia mai bună pentru mine!* Și earăși a luat de arîndul togile, tunicile, platoșele și paliile, pînăcînd în cele din urmă, găsind niște zdrențe, a zis: *Îmi trebuie și mie niște veșminte; și mai slabe decît acestea nu sînt, prin urmare acestea sînt de mine. I-a mai trebuit apoi tron împărătesc și car triumfal, s'a pus decî și a căutat în întreg Orientul, în Capitolul și în Palațiul Roman, și n'a găsit; dar eată, că în urmă dă de o iesle necioplită, și-și zice: *Mai rea decît asta nu se găsește, decî asta-i de mine. Și i-a mai trebuit apoi și purpură și vison, ca unui împărat ce era, și earăși a colindat toată Siria, India și Ciprul, pînăcînd înșirșit s'a îndestulit cu finul acela uscat și cu paiele înțepătoare din ieslea grajdului, și s'a bucurat mult de aceste podoabe ale sale. Și după ce s'a făcut astfel, sărac și lipsit, după ce s'a întronat în ieslea grajdului, după ce s'a coborît atît de jos,**

Cutoateasta, deși fiind ger, în această noapte, luminată de lună, clopotele sună, întocmai ca odinioară cu ocazia bătăliei dela Austerlitz și Vagram, și acum nu sună decît în memoria unui biet băiat de teslar, născut în ieslea unui grajd; și e deja așa demult, decînd în acea noapte înstelată a sunat din cer misteriosul imn: *„Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu, și pe pămînt pace, între oamenii bunavoire!”*

Împăratul ascultă la dăngănitul clopotelor de Crăciun. Se adîncește în gînduri, și își revocă în memorie copilăria lui modestă și plină de mizerie, slujba de noapte ce a ținut-o unchiul său, un canonic, în catedrala din Ajaccio; își aduce aminte de întorcerea în casa strămoșească a familiei lui numeroase, care, cu toată mîndria lui de acum, a trecut prin altele mizerii; se gîndește și la frumoasa lui mamă, care pe vremuri ședea și veghia cu demnitate în capul mesei la cina lor de Crăciun, conștătoare mai mult din castane.

Fiul său, băiatul gloriosului împărat și al marelui ducelui de Austria, nu va avea parte de această mizerie, ci el va fi domnitorul lumii. Afară, în noaptea de Crăciun, umedă, friguroasă, clopotele trag într'una. La poarta Tuilerilor soldatul veteran, cu căciula sa de păr, fiindu-i frig la picioare și vrînd să se încălzească, merge cu pași repezi în sus și în jos, și în momentul acesta își reamîntește și el poate vr'o rugăciune, sau o cîntare de Crăciun, pe care în

satul său natal a învățat-o pe dinafară, demult, șezînd pe genunchii mamei sale.

Gîndindu-se și el la Isus cel din iesle, un suris blînd se ivi pe sub mustața lui încrunțată. Măria sa împăratul însă nu ascultă la evlaviosul imn al clopotelor; singur numai la fiul său se gîndește, și astfel deodată îi vine un dor ireșitibil de a-l vedea.

Se scoală și bate în palme. Numaidecît se deschide ușa, acoperită total de perdele. Roustan pășește smerit înainte. La un semn al stăpînului, ia un feșnic în mîna. Împăratul, trecînd prin salele mute, luminate de fidelul său mameluc, merge deadreptul către odăea micului rege; intră înlăuntru, arată cu mîna să plece de acolo doica și servitoarele, trezite fără veste din somn, și se oprește dinaintea leagănelului celui născut.

Regele roman — doarme adînc. Între giolgiul alb cu dantele, pe cari le leagă la un loc o panglică a ordului de onoare, din întreg copilășul nu se vede decît capul, cu ochii închiși pe jumătate, acoperit cu perină, și mînuța lui drăguță și grăsulie, ieșită de sub plapomă. Micuțul, pe a cărui față se reogîndește toată nevinovăția, era încins cu o panglică de mătăasă purpurie, asemănătoare unui lac de sînge, ca un semn al acelei mări de sînge, ce se va vărsa pentruca acest cap, încă gingaș, să poarte odată cea mai grea coroană.

Napolean privește neîntrerupt la fiul său. Izbit de fudulia omenească, era buimăcit de gîn-

dul înălțător: cum se vor închina înaintea acestui leagăn dignitarii curții, comandorii viteji, senatorii și ministrii cu pasomante de aur. Chiar și Iacobinii nelegiuți de odinioară, ascunși acum în uniforme împărătești, abia vor îndrăzni să sărute această minuță de copil. În cursul dăngănitului de clopote, ce vestiau continuarea slujbei dela mezul nopții, credea că aude bubuitul tunurilor, și pașii soldaților ce pribegiau pe drumurile înzăpezite de prin Polonia și Germania.

Răpit de mîndria de părinte, se gîndea mereu la viteaza lui armată cu care va cucerii Rusia și Indiile. În imagine face vot, că-i va lăsa băiatului de moștenire tronurile din toate continentele lumii vechi. Petersburgul l-a căpătat deja ca o jucărie; încurînd va căpăta și alte orașe tot ca pe niște jucării.

Emirul din Mekka! Căpetenia din Benares! Așa-i, că sînt titluri demne de regele roman? Oh! dece nu sînt mai fertile mamele Franței? Dece nu stau un milion sau două de soldați la îndemîna neînvinșului beliduce? Atunci ar da întreg rotogolul pămîntului, întreaga lume, în mîinile acestui micuț! Totașa fantazează, fără ca imnul sfînt al clopotelor să-l miște, și fără să gîndească barem un moment la celce domnește în ceruri, înaintea căruia și cele mai mari împărății din lume sînt numai ca niște cuiburi de furnici. Adîncit în fantazii, nici nu visează, că în cîmpiile Berezinei i-se va înmormînta puternica sa armată; nici nu-i

cum nu se poate mai jos: s'a proclamat, prin glasul cetelor îngerești, prin graiul prorocilor și al minunilor, de ceiace din vecie a fost, de Dumnezeu; a eadat proclamația aceasta pentru izbăvirea omenirii, pentru înălțarea săracului, și pentru slobozirea robului; a ridicat la înălțimea vredniciei lor păturile obijduite și desprețuite ale omenirii; a proslăvit pe tot omul cu slava s'a dumnezeiască, — a trezit în conștiințele tuturor acel îndemn înalt, și până atunci necunoscut, că toți sintem fii aceluiasi Părinte ceresc, făgăduind tuturor dreptul de a ajunge la viața de veci. Cum și prin ce mijloace a putut el face acestea?

Așa, că s'a ivit sub temelie societății păgâne de atunci; n'a făcut deosebire între om și om, ci a arătat prețul nemărginit al sufletului fiestecăruia; ceiace omenirea nesocotise cu totul până la dînsul, el a arătat că este de un preț nemărginit, și în chipul acesta împăratul și proletarul, ieslea și tronul, au ajuns alături, și bordeiul nu s'a mai închinat înaintea palatului cuuncuvint ivindu-se Cristos de desuptul societății, a scos-o din țîșnile de până atunci! Și precum orice revoluție începe din jos în sus, precum orice reformă pornește din lăuntru înafară; precum munții nu s'au făcut din grămezi de stînci adunate la olaltă, ci s'au înălțat în urma puterilor lăuntrice subterane: tot așijderea și Fiul lui Dumnezeu, celce s'a umilit pe sine, coborîndu-se mai jos decît orice clasă omenească, a prins însuși rădăcina iubirea de omeni și a înălțat în chipul acesta tot ce a fost obijduit, slab, nesocotit și amărît. Și eadă că se ivesc acum locuitorii peșterilor și ai vizuinelor, cari au trăit în sărăcie și nevoie, strigînd cu glas mare: noi sintem fii lui Dumnezeu; noi nu mai putem fi de-acum robii, turmele de jaf ale nimăruia. Și ar fi putut tăgădui aceasta domni și împărații pămîntenii, cari încă sau recunoscut de frații ai lui Christos?! S'au ridicat milioanele de impilați și nenorociți, cari gemeau sub jugul silniciei și al tirăniei și au zis: frații sintem, cu toții deopotrivă; de aici înainte nu mai putem îngădui, ca unii să-și facă palate, ba să-și ridice chiar maosolii strălucite, cîtă vreme noi ne zbatem și gemem; faceți-ne dreptate și nouă și fraților noștri! Christos poruncește!

Dar nu s'au mișcat numai aceștia! Ci toți ceice gemeau și se simțiau nedreptățiți,

au prins să se miște în urma proclamației din Viflaim!

Au prins să se miște victimele destrăbălării, femeile și copiii, cari, fiind mai slabi, au fost striviți de forța animalică. Au prins să se miște copilele tinere și frumoase ale Babilonului, cari, cu cununile pe frunte, au fost duse în rădvane strălucite în foisoarele templelor lui Milittas, pentruca să nu se mai întoarcă decît cu cununile veșezite ale fecioriei lor pîngărite. Au prins să se miște, și să preamăriască pe Domnul în glas de jăluire, cele zece mii de fete Siraice, al căror vaier se reflecta de pe bolțile într'aurite ale templelor din Hieropol și alte 10.000, cari și-au întinat sufletele pe livezile înfloritoare ale Daphnei, în preajma rîurilor cu apa cristalină. S'a trezit simțul omenesc, sau mai bine zicînd, conștiința dumnezeiască, amorfă, și în Corintul destrăbălat și în livezile înflorite ale Ciprului, și s'a cutremurat lumea întregă de-un fior mai înalt; fiorul acesta sfînt a săgetat toată Siria, toată țara palmierilor mîndri. Fenicia, cu templul, lăcaș de destrăbălare, a lui Amon și Cartagina, și cite au mai fost pe lîngă acestea, și cu toatele visau idealuri noi; în visurile lor întrezăreau Vecinicia!

Și a răsărit o nouă lume!

Adecă lumea aceasta, nouă, încă nu e gata de ispravă, ci se dezvoltă într'una pe cărarea arătată de Christos; se desvoaltă neîncetat în virtutea principiilor enunțate de Christos, și sădite, ca aluat, în sînul omenirii. O nouă lume a vrut se creeze Răscum-părătorul, pentruaceia s'a vîrit sub lumea veche și a scos-o din țîșni. Se coboară jos, jos detot, nu pentruca să ne ducă și pe noi din case în peșteră, din haine cinstite în sdrențe, din viață culturală, înaintată, la o tînjire nemernică de troglodiți; ci pentru aceia a venit El pe lume, și s'a coborît așa de jos, ca pe ceice se strîng și mor acolo în întunec, să-î înalțe și pe ceice sîngeră sub ghiarele crunte ale suferinței, să-î mîngăie și izbăviască. S'a coborît așa de jos, și a suferit atît de mult, nu pentruca să ne astupe gurile și să ne spună, că așa e bine; ci ca să ne treziască, și să ne facă să înțelegem și noi mai ușor, că așa nu mai merge. S'a coborît, nu pentruca să sădiască în vinele

anemice, ale celor decăzuți, apatia timpită, ci pentruca să reverse lumină, lumină bogată și strălucitoare, care să vădiască, că omul nu mai poate rămînea în robia patimilor și a păcatelor.

Revelația aceasta dzeiască din Viflaimul Judeei cuprinde, decî, un uriaș program mondial! Ieslea din Viflaim este carul triumfal, pe care merge Fiul lui Dumnezeu, fratele nostru al oamenilor, și care poartă cu sine pe toți ceice sufer în sărăcie, în nevoi și năcazuri. Și mîngăiați în suflet de pilda aceasta dzeiască, obijduții își înalță și ei capul și-și cer dreptul la virtute, cași la viață, la cer, cași la pămînt.

Trad. de: N. Rosmarin.

Despre post.

Postul nu se ține de esența bisericii... Postul trebuie prescris așa, ca să poată fi observat într'o formă, și de țărani și de domni! Ear spre scopul acesta trebuie prescrisă o disciplină universală exactă a postului, care să se țină în biserică întregă. Până atunci nu putem judeca pe aceia, cari azi deloc nu postesc...

Pe lîngă cerința unei discipline, universale, mai vine și alta: *ușurarea postului* tradițional! Asta se face mai înainte de toate prin reducerea numărului zilelor de post; a doua: prin *ușurarea mîncărilor oprite*, și — prin îngăduirea unui post mai ușor.

(Unirea) preot Dr. Nicol. O. Brînzeu.

Critica noastră literară.

De un răstimp încoace, critica noastră literară a intrat într'o fază cu totul tulbure. Avem o mulțime de critici, și totuși n'avem un criteriu limpede și bine statornicit, care să ne călăuziască în judecarea și în aprecierea dreaptă a scriitorilor noștri. Cîte reviste, atîția critici, și fiecare critic înfățișează un anumit chip de-a judeca și de a se pronunța asupra mișcării literare de azi. Unii se chiamă că reprezintă critica socială, alții estetismul rafinat, înrudit de aproape cu decadentismul, alții critica artei pure, răzimați pe dogma și principii imuabile, și alții alții cari fac simplă critică impresionistă, răzimați pe impresia subiectivă, și foarte mulți, cari fac critică oportunistă. Cînd apare, prin urmare, un scriitor înaintea acestei respectabile cete de critici, publicul cititor va avea să primiască despre dînsul cele mai felurite

pleznește prin minte, că șrapnelele Englezilor, la Waterloo, uniți cu armatele aliate, îi vor sfîrtica în bucăți și ultimul drapel; nici nu-l dă în gînd că pe una dintre insulele Oceanului îl așteaptă chinurile lui Prometeu, și nicidecum nu poate bănuși, nu poate vedea pe acel lînăr, cu uniformă albă austriacă, palid, slab, plîmbîndu-se, bolnav de pept, călcărînd frunza îngălbenită prin parcul dela Schönbrunn.

Și pânăce împăratul zidește uriașe casteluri în vînt, rătăcind cu gîndul la o împărăție universală pentru fiul său și urmașii acestuia; despre sine însuși, lui Napoleon i-ar plăcea să creadă, că, în îndepărtarea vremilor legendare, se va preface într'un nou Marte, într'un Dzeu-soare strălucitor, înconjurat de cei doisprezece generali ai săi, ca de cele douăsprezece planete, — într'aceia clopotele sunau biruitor și vesel înainte, spre gloria micuțului născut în ieslea din Vitleem, care, sint nouăsprezece secolii, decînd a cucerit lumea, nu cu războiri sîngerose, ci cu toiagul păcii și al iubirei de oameni, și a cărui împărăție sufletească va trăi în vecii-vecilor...

Adela.

Epigram.

Dați și tu sfaturi, «om cuminte»,
Din capul tău gol, ca ș'un foi;
Cei sfătuiți se duc 'nainte,
Ear tu, ca sfetnic, tot napoi!

Don Ramiro.

Sîngele apă nu se face.

(Poveste din popor.)

Trăiau odată doi frați. Unu era bogat, ear celalalt sărac. Bagseama așa le-au ursit ursitoarele. Amîndoi erau cu casă și cu masă, oamenii însurați, cum se zice: cu brăcirî la căpătîni.

Ei s'ar fi nărvit bine detot, că erau frați buni, frați d'un sînge, erau d'un tată și d'o mamă. Numai muerile, cum is muerile: una hîr, alta mîr, încît nu se puteau vedea în ochi una pe alta.

Cea bogată își bătea joc de „sărăntoaca” cea lenoasă. Cea săracă n'o putea suferi pe „găzdărița” lăuduroasă. Toată măsura de *rană*,*) toată ocaua de faină, pînă și bucătura de pine ce-o dădea al bogat celui sărac, o însemna bine „găzdărița”. La rîndul ei cea săracă earăși punea la raboș toată ziulica și tot ceasul de lucru, dela cîmp și deacas, ce l-a lucrat. Cînd la socolă, ține-te la vorbe, la neînțelegere și la sfadă!

Așa o duceau ei, cînd mai bine cînd mai rău, dar tot mergeau unii pela alții. Firește că al sărac se ducea mai des la frate-so, că-l mîna lipsa și neajunsu. Așa-i sărăcia — bat-o focu! — trebuie să ceară, să pună rușinea la o parte și să deșchidă mereu ușa bogatului.

Într'o eamnă grea a mers earăși al sărac la al bogat să ceară ceva. Cum îl vede de pe fereastră, muerea sare cu gura:

*) Dela hrană: cereale, grîu, cucuruz ș. a.

— Iaca ear vine sărăntocu de frate-to, să mai încelue ceva. La vară apoi o răsplăti el cu lucru, socotit și pentru clipita ce răsufli în holda ta. Dă-î numai, că el te și cunoaște că-î dai!

— Tacă-ți mîncătoare, măi muere, și nu cirti atîta, că știu eu ce fac, zise omu năcăjit.

Cînd intră frate-so în casă, abia-î mulțami.

Săracu bagă de seamă și întrebă:

— Frate, dece ești năcăjit?

— Da eaca muerea asta a mea mă tot năcăjește că ear' ai venit să ceri ceva dela noi.

— Da, am venit să cer ceva, dar nu cer de pomană, ci pe lucru.

— Că tocma' aia-î buba, acumă iaî, și la vară împeci, că socotești tot pașul ce-l faci în binele meu. Nu mai lași să treacă nimic dela tine, pentrucă-ți fac bine, zise fratele al bogat din ce în ce tot mai aprins.

Cu cel sărac se întorcea oadaea, și parcă nu-mai vedea nimic înaintea lui de rușine, că așa încă n'a vorbit frate-so cu el.

— D'iaia nici nu-mi mai trebuie lucru tău — zise mai departe al bogat — am eu cine să-mi lucre. E destulă sărăcime, care abia așteaptă să capete ceva. Ș'apoi prietiniî mei m'ajută d'afitea, și nu socotesc plăcinta din cite pături e făcută. Ei is mai mari binevoitori ai mei decît tine. Cu ei o să trăiesc d'acum 'nainte, că d'oi zice cătră orișicare din ei, în foc să se bage pentru mine,

și mai protivnice păreri. Pentru unii, e întruparea desăvârșită a artistului, pentru alții, e rușinea literaturii noastre; pentru unii e cel mai profund scriitor, pentru alții cel mai superficial; pentru unii, e romancierul viitorului, pentru alții un simplu măzgălit de hirtie; pentru unii, e un vechi scriitor cu renume, pentru alții e un biet de începător; pentru unii, are cel mai desăvârșit stil literar, pentru alții are un stil gazetăresc. În sfârșit, ceiace pentru unii e calitate, pentru alții e defect; ceiace pentru unii e forță și talent, pentru alții e nepuțință și mediocritate.

Din această lipsă de uniformitate și de convergență în judecarea și aprecierea scriitorilor noștri, izvorăște o vădită dezorientare în sinul publicului cititor, o zăpăceală, amestecată cu o umbră de descurajare, în mijlocul scriitorilor, și mai ales cea înrăutățire de moravuri, care stăpânește azi mișcarea noastră literară. Polemicile dintre critici au căpătat o intenzitate neobișnuită, fără să poată însă deschide drumuri largi și perspective limpezi înaintea scriitorilor noștri, ci dimpotriva, o buimăceală cumplită apasă asupra întregii noastre vieți literare. Și totuși, polemicile dintre critici au ajuns par'că să pasioneze mai mult decât însăși literatura.

Revistele literare par a se citi mai mult pentru a urmări desfășurarea îndârjită a polemicii, decât pentru ceiace scriu scriitorii. Când cumpără cineva un număr proaspăt dintr-o revistă, îi taie întâi foile dela urmă, pentru că acolo de obicei, va afla „Cronici literare” și „Cronici veșele”, în care se atacă, se înțeapă și se fac aluzii; va afla „Cite-va cuvinte d-lui cutare”, „Un răspuns d-lui cutare”, „Scrisoare deschisă d-lui cutare”, „Rătăcirile d-lui cutare”, „Falsurile d-lui cutare”. În chipul acesta, criticii au ajuns pe planul întâi, iar scriitorii, pe planul al doilea. Aceștia nu sînt decît niște mingii foarte elastice, pe care criticii, dintr-o singură lovitură, le înalță, sau le coboară. S'ar părea, că unii scriitori nu există, decît pentru că au la spatele lor un critic de pază, bine înarmat, care veghează neadormit fiecare mișcare a dușmanilor de prin prejur.

În mijlocul literaturii noastre, ei reprezintă idealul desăvârșirii, pecind scriitorii nu sînt decît niște muritori plini de păcate și de imperfecții, care se încearcă înzadar să urce culmile perfecției, în vîrfurile stău criticilor inaccesibili, posedînd cea mai recentă și mai exactă definiție a frumusețului și cea mai înaltă și mai sublimă formulă de artă.

Și totuși, în realitatea vieții noastre literare nu există, decît o singură literatură, și o singură artă. Presupusele direcții și presupusele școli literare, injurul cărora să face atîta larmă, acelea nu există decît în inchipuirea criticilor noștri care doresc, cu orice preț, să adopteze literatura noastră unor anumite teorii și formule preconceptuate.

În foc se bagă. Dar ce atîta vorbă, ști tu bine: frate-nefrate, brînză-î pe banî, șam gătă-o; de astăzi 'nainte, nicî tu la mine, nicî eu la tine!...

Săracu, galbăn ca ceara, nu mai putea scoate vorbă din gură, se 'ntoarse buimăcit și ieși pe ușă afară, fără s'o mai deschidă vr'odată.

Muerea nu mai putea de bucurie... D'acum n'o să mai vină „sărantocii ăia” în casa ei.

Așa au trecut mai multe erîni. Bogatul, tot în petreceri și'n voe bună cu prietiniî lui. Vara lucra nu lucra, cu străiniî cari căutau să le treacă ziua, dar de vr'un spor la lucru, nicî vorbă, nu-și băteau capu. Prietiniî îl ajutau, ce-î drept, dar pe ei trebuia să-î gostiască bine, și la vr'o lipsă a lor, să le-o împliniască. Vedeă că n'are spor în nimic... că muerea numai însemna toate măsurile de rană, ochele de faină, și comatele*) de pine se dau fără multă socoteală... prietiniî lui se gostiau bine și se resfătau în casa lui.

Se gîndește ce se gîndește odată bogatul, și într'o noapte neguroasă de earnă se pune și aleargă într'un suflet la un prietin, pe care-l știa mai bun. Ajuns la casa prietinului... toc, toc, bate în ușă...

- Cine-î? întrebă un glas dinlăuntru.
- Eu's, prietinul tău.
- Ce-e, de vii acum în puterea nopții?
- Pst!... Mai mereu, nu e bine prietine!
- Dar ce e?
- Rău, rău detot. Aseară am fost la birt

*) dărabele.

Scriitorii nu sînt produsul metafizic al unor lumi eterice, pentru că să-l poți supune unor formule abstracte, clasîndu-l într'o școală sau într'alta, ear cînd nu se poate adăpta formulei la care l-ai supus, să-l ștergi de pe hirtie, întocmai cum ștergi o țifră; ci scriitorul e o alcătuire de forțe concrete, care își înfățișează o realitate vie, și pe care n'o poți supune la jocul arbitrar al formulelor de critică. Opera unui scriitor izvorăște din colaborarea intimă a duor realități nețagăduite: viața înconjurătoare și forța lăuntrică a artistului. Viața dă materialul, scriitorul dă sufletul; viața dă imagini, scriitorul dă arta, și scriitorii noștri de azi nu fac altceva, decît să ne redea icoane, și privesc din viața noastră, potrivit cu sufletul și cu temperamentul fiecăruia.

Ei sînt tîlmăcitori ai vieții noastre, răzimați pe simțirea și pe sufletul lor deosebit, și folosindu-se de cea mai curată și mai aleasă formă a limbii noastre.

Un scriitor sau există, sau nu există. Dacă există, el trebuie să fie interpretul superior al vieții pe care a trăit-o, pe care a sorbit-o, și pe care a simțit-o. Și viața aceasta e viața noastră a tuturor, e viața care se desfășură înaintea noastră, e viața care are un anumit suflet, un anumit timbru, și o anumită culoare, e viața neamului nostru. Să se coboare într'însă și s'o pătrundă pînă în cele mai tainice ascunzîșuri ale ei, iată ceiace trebuie să ceară fiecare critic dela scriitorii noștri.

Să ne coborîm pe tărîmul real și sigur al literaturii românești, care este așa cum trebuie să fie, și nu cum vor s'o suciască și s'o învîrtiască criticii noștri, pornind dela formule și dela teorii, care încurcă și zăpăcesc.

(Ramuri).

D. Tomescu.

„Darwinismul” nostru.

— Unchiule dragă, cu sosirea mătușiceî acasă, am fost înlăturată din postul de contesă culinară, și fiind totodată și zi de serbătoare, Te rog a-mî da ceva de citit.

— Cu toată plăcerea; adă catalogul bibliotecii spre a-ți satisface dorința.

Aducînd catalogul, începurăm alfabetul autorilor, făcînd mereu unchiușul observării aproape la fiecare carte. Ajungînd la litera „D”, citirăm: „Darwin”, 3 volume...

— O, Darwin... Darwin... spaima popilor și — a colăcărițelor... La aceste observări devenii curioasă.

— Nu te înțeleg, unchiule dragă, ce are a face Darwin cu cinstiții părinți și cu bătrînele colăcărițe? La această întrebare unchiul stetea dus pe gînduri. Apoi după o lungă tăcere continuă: Clasicismul neataca-

bil a lui Darwin, descendența omului... selecțiunea sexuală... transmutațiunea... transformismul etc. etc. sînt tot atîta termeni tehnici, cari pre tine nu te interesează. Teza principală, și la înțelesul vulgului e, că... omul se derivă din moimă. Ceiace secundează pre acest savant academician, numai cu ușile închise îl citesc, ca și dacă i-ar auzi teologii, anatema și pace. Cum vei spune teologului că în paradis nu ne va aștepta protopărinții Adam și Eva, ci bătrîna protomamă, moimă lui Darwin... Și oare mirosurile bucatelor împărțite la pomene, nu vor gîdila grumazul bătrînei maice Darwiniste?

Teoria lui Darwin se poate argumenta și mai pipaibil, dacă controlăm dorința de imitațiune a omului față de patrumane. Am consultat scrierile lui „Majer”, „Brockhaus”, și chiar „Enciclopedia lui Diaconovich”, dar niciunde nu aflăm întregiri, sau argumentațiuni noue. Remîne dar', că omul își are cele mai multe însușiri dela patrumane.

Baza acestor documentări se poate face prin deducțiune.

— Ha-ha... nu cumva deducțiunile D-tale vor fi ca ale unui romancier german, care scriind odată despre expedițiunea lui Napoleon I. în Egipt, susținuse, că unul din cei 40 academicianî, făcînd o excursie la piramide și văzînd acolo o vulpe, ar fi susținut că „Fuchs” se derivă din „alopez”, și anume prin derivațiunea „alopez”... „lopez”... „opez”... „pex”... „pix”... „pax”... „pux”... „Fux”...

— Reaî avea tot dreptul dacă celebrul romancier nu ar fi scris, ce a scris, în limba teutonică. Dînsul însă trebuia să prevadă că academicianii lui Napoleon nu numiau vulpea în limba germană, ci în cea franceză; însfîrșit în Enciclopedia și lexicoane lipsește cutotul numele aceluî savant. Deci să-l lăsăm pre acest închipuit să buiguiască în creerii romancierului. Noi însă să ne reîntoarcem la analiza prin deducțiuni. Voi vorbi pro domo, adecă din experiențele și vederile din nemijlocita noastră apropiere.

Înainte de asta cu 2 decenii o plagă grea a căzut, ca din senin, asupra comunei noastre. Oamenii în deznădejdea lor nu mai știau încotro s'apuce de această plagă, numită „filoxera”.

Așa a colindat pe la toți prieteniî săi, și niciunul n'a voit să audă măcar de năcazul ce a dat peste prietenul lor, necum să-l mîngăie ori să-l sară într'ajutor!

Mai la urmă — își lua inima'n dinți — și se duse la fratele său.

Bătu în ușă.

— Cine-î, întrebă frate-so dinlăuntru.

— Eu's, fratele tău!

Iute îi deschisă ușa și-l întrebă:

— Ce-î, frate, de vinî în vremea asta la mine? O fi vr'un rău?

— Rău detot!

— Ce rău?

— Eacă și eacă ce-î; și 'ncepe să-î spună despre pacostea ce-a dat peste el. Cînd îi spuse că omul a murit și că l-a ascuns în cuptor, cel sărac strigă:

— Vai de mine, frate, ce-ai făcut!

— Ce-am făcut am făcut, tu caută iute și haid cu mine să-l ducem undeva, să-l ascundem.

— Merg îndată, numai să mă 'ncalț.

— Lasă-te de încalțat, c'acuș e ziua, și's prăpădit de s'o afla mortu în casa mea.

Dar' cum să merg desculț că-î frig?

— Haid ș'asa, nu zăbovi, că nu-î vreme de perdut!

— Haid dar, merg și desculț, doar' n'oi muri de frig!

și m'am cam chefuit, Cînd ajung acasă — era pe înerate — află lingă poartă un om. Nu l-am cunoscut cine-î. Îl întreb ce caută lingă poarta mea. El îmi răspunde: „ce-ți pasă!” Mie nu mi-a trebuit mai mult. Rădic bitu' și-l loveș unde-o pus popa miru. Se vede că l-am lovit rău, căci a căzut jos... mort. Ce să mă fac?... Hai, m'am gîndit să-l bag în casă, în cuptor... Așa am și făcut. Ear acum nu știu ce să mă fac... nu știu unde să-l ascund. Fă bine, haid să-l ducem undeva, să-l iau din aretu meu, că altcum am gătă-o, m'așteaptă ștreangu!

— Și pe mine m'așteaptă ștreangu, dacă m'o prinde, sau va vedea cineva. Tu l-ai omorî; tu dă-ți seama!

— Apoi așa prietin îmi ești, la nevoie să mă lași?

— N'am ce-ți face, „chimeșă-î, mai aproape, decît șuba”, fiecare să-și păziască pelea. Eu ți-am fost prietin, dar' cu vorbe d'alea... cară-te dela casa mea!

— Fi bun, te rog nu mă lăsa, ajută-mî! se rugă bogatu.

— Niciun fi bun, ci caută să ieși îndată afară din casa mea!

Se duce la alt prietin „credincios”. Dar asta cum auzi de ce-î vorba, îi trînti ușa în nas, începînd să-l sudue*)

*) A sudui—înjura.

Ce a mai rămas de această goangă, o altă plagă numită „executor“ a măturat totul dela bieții nevoieși. Prețul pământului scăzuse la 100 cor. de jugăr. Atunci unul din cei mulți a făcut combinațiunea financiară, că dacă în comunele învecinate spre ost și vest, plătesc câte 1200—1600 cor. pro jugăr, prețul pământului nostru de prima clasă, „huma“, trebuie să suie, și eată „darwinismul“ nostru în floare. Cumpărările și vânzările se țin lanț, astfel că prețul azi se urcă la 1200—1500 cor. Se naște acum întrebarea: dacă poporul a decăzut materialicește, de unde vine progresul în cele financiare? Răspunsul îl las diferitelor institute de credit și economii, — ori mai bine zis, de „ne-economii“, precum și filialelor: uzurarilor, etc. Nu condamn însă cututul această alergare după cumpărări și vânzări, căci la omul cu judecată sănătoasă denotă progres, și numai la cei fuduli și risipitori înseamnă regres.

Bogătașul X., voind a-și face o îngrăditură de scinduri ori de zid, ce face sermanul vecin Y.? Și el, și după el toată sârăcimea, îl urmează. Eată „Darwinismul“ nostru. Ce bogătașul să nu aștepte cu adăpatul vitelor la fîntina din drum după cel sărac, își face, la el în curte, fîntină proprie. Tot asemenea fac mulți și la edificarea caselor de locuit.

În ultimele decenii din 15 fîntini s'au zidit în satul nostru V. 152 fîntini, și s'au edificat 112 case noi. Se naște întrebarea: de unde atîtea resurse? Răspunsul n-il dă creditul cambial și hipotecar dela institutele de bani, cu filialele lor: lemnarii, ferarii, timp-larii, țiglarii, și toți cari cunosc pe creștinul, botezat cu numele „cambiu“. Grandomania la acești oameni moderni și progresiști, crește atît de tare, încît judecă că la asemenea zidiri, trebuie și o mobilă frumoasă. În astfel de case „domnești“ nici oaspeții nu pot fi orcine. Proprietarul, în cele mai multe cazuri, e onorat cu calese și oaspeți de o poziție socială mai înaltă, cum sînt: executorii... advocații... judecătorii, — însoțiți de amicii creditori. Vecinii, înloc să-și exprime mirarea de asemenea prietenie cu domni, își rid în pumni până atunci, până o pătesc și ei lafel.

— Vai, rău descrii poporul românesc Uncheașule.

— Nu dragă, și străinii purced întocmai. Zilele trecute cînd admirai castelele cu etaj din Verșeț, fără a-ți face combinațiunea că la orașeni, creditul e mai dezvoltat casele cele frumoase încă sînt ale institute-lor de bani, țiglariei, lemnării, ferării etc. Dar să nu ne abatem dela obiect.

E zisa că nazarenii se bucură la moartea cutăruî membru al familiei, ori a vr'unui sectar de ai lor. Vedem însă că ai noștri arată și mai mare bucurie decît ei la dăngănatul clopotului, ce vestește bucuria, colăcărițelor, cînd neamurile, vecinii și cunoscuții, trag 3 zile dearîndul țuică la măsca. Esecțiune dela aceste manifestațiuni o face numai unul, cel care aleargă cu grămada de cambii: la arendatorul de rachiul, la comerciantul care a creditat cîrpele, panglici, lumină, giolgiuri s. a. m. d., la usurarii de bucate, la negustorii de grăsimi, ori în zile de post la vînzătorii de pește.

În fruntea mesei stă preotul, învățătorul, crisnicul și ceialalți fruntași, neamurile reposatului, și după ei ceialaltă lume. Cei dintăi au la masă farfurii, lumină, colaci, ear sârăcii se îndestulesc a mîncă mai mulți din cîteun castron. În timpuri de vară mișună insectele pela corpul mortului, și de aici zboară, preste aburii bucatelor, unde cîteuna se mai și îneacă. Cînd preotul citește bucatele, colăcărița aprinde la fiecare oală cîte-o luminărită, care mai îngrașă și ea bucatele cînd arde. Cei din jurul castronului tînt ung lingura cu scuipat, spre a luneca mai bine bucatele. „Proștii de medici“ mai susțin că o asemenea stare de lucruri e în-contră sănătății; babele însă exclamă că „așa stau sufletele cu mirosul bucatelor și a rachiului fert în rai“.

Dacă colăcărițele cu celelalte babe ar socoti mirosul rachiului cald dat de popoare întregi în atîția și atîția secoli, ... atîtea și atîtea milioane de Hectolitri: desigur că, Ilie Căprariu acolo în rai s'ar îneca în miros. Dar oare cei păcătoși, cari pentru păcatele lor ar ajunge în iad, primesc ei și acolo mirosul rachiului fert?

Ar trebui preoții și învățătorii să la spună bieților oameni, ca să: știe pe cine e sătos, flămînd, gol, ... a-l adăpa, hrăni, îmbrăca, etc. Să le spună că în rai se află bunătași neînchipte de mintea omenească, și

să nu-l chinuie pe cel muribund cu apăsatul încălțămintelor și a altor îmbracaminte, nici cu grămada de lumină de ceară, să nu-î ardă minele, căci astfel în neștirea lor accelerează agonia, ergo comit amucid. Să le spună că dacă muribundul e cu suflet curat, în rai îl încunjură lumină dumnezeiască; ear dacă a fost un păcătos, ajungînd în fundul iadului, toate „vițele“ de lumină la întunec îl lasă.

Pe scurt. Cruțarea se împune la aceste credințe moștenite din străbuni. Ceiace face bogățul A, nu trebuie să facă și sârmanul B.

Am zis că la cazuri de moarte, mai toți se bucură, aproape ca și nazarenii. La nunți, dincontră, mai toți au cîteun fior la inimă. Socria cu mirele se năcăjesc că zestrea miresei e prea mică, că nu e de neam, că nu e destul de frumoasă, de cuminte, de lucrătoare. Partida contrară tot așa la rîndul ei. Cambiile încep a curge deja la „pogoadă“. Astăzi se cer galbină, nu argint ca în trecut. Trebuie cambiu pentru vacă, porc, băuturi, mîncări, haine luxoase... și după moda cea mai nouă... mărgelă, ba ce zic, trebuie — „galbină la gușa goviei“... Dacă e mai sărac socrul, și institutele ori uzurarii nu-î dau pe credit, atunci numitul nu se lasă, își caută „giranți“.

Nunta, cuscria, a doua cuscrie, până la „Calea întoarsă“, ține uneori o săptămînă întregă... Beția și insomnia aduc turbeculoasa, aduc sârăcia poporului. Și credeți că nunta fetei ori a junelui e de durată? Întrebați pe advocații cei cu procesele de divorț! Ce rost au deci galbinii dela gîtul „goviei“? Capital mort, sau mai bine zis, feții cambiilor escontate. Mobiliarul fetei: „patură și ormane de nuc“ apoi ponevele frumoase, pernele „și mai frumoase“, fie chiar umplute cu paie, că de... acestea nu se vād.

Ean spune-mi unchiule, asta-î teoria lui Darwin? Ce are Darwin cu nunțile și cu pomenele Românilor?

— Nimica, dragă, am voit să-ți arăt greșalele altora, ca să te ști feri de maimuțaria, sau — „Darwinism“, de urmările triste ale: risipitorilor, îngîmfăților, etc. Și dacă cineva ar zice că te-am purtat prin zona patru-pedelor, pe unde nu era nevoe, răspund cu cuvintele protopărinților noștri Romani:

Și au plecat tot în fugă până acasă la frate-so, care abia se ținea de el.

Ajunși în casă, fratele bogat, înloc de om mort, scoate un purcel rumăn din cuptor, și cu fața veselă zice:

— Șezi, frate, în casa mea să ne ospătăm; șezi și să mă erți că te-am vătămă pe nedrept. De azi încolo earași sîntem frați dulci. N'am omorît niciun om, Doamne fereste, ci am vrut numai să pun credința ta la probă, cum am urmat și cu prietenii mei. Acum vād că prietinel meu adevărat: ești tu, fratele meu! Prietini mei, toți, s'au lăpădat de mine, și nici grijă n'au avut să m'ajute la nevoe și primejdii. Bine a zis cine a zis, că: »*sîngele apă nu se face*« că la nevoi și primejdii numai fratele tău aleargă să te scape, ear străinu' — e prietin până-î poți fi de folos, ear la adecă, te lasă să te prăpădești.

Avram Corcea.

Lu fracie-mio Ion.

Vai do minio, fracie Ioanie,
Cie pății c'un om cu toanie;
Dzau, pră bună gireptacie
Să mă prăpăgiască fracie!

Cie păză, măi fracie Ioanie,
Roagăcie și dzi: O doamnie,
Fireșcie tu pră totnatu:
Nu-î tramecie'n drum izdatu.

Tot împroască și nu cruță,
Bacie'n cai, bacie'n căruță,
Dă cu cracu'n a lui mumă,
Și pră ea vre s'o răpună.

Fie iel cie-o fi pră lumie,
Chieme-să cu orcie numie,
Fie vatau l'-ai mocani
Fie domn prăstă golanii!

Luatu, luat rămînîe,
Cum-î astăzi, așa-î minie!
Păzăscie-cie, dragă Ioanie,
Ca dă anul rău dă foamie!

Cînd dai față cu nătotu,
Ia sama, că-ț dă cu cotu;
Taie-ț minieca, fugi iucie —
Șchipe-ț în sîn — și fă-ț crucie!

Pîepi Pățitu.

Cînd umblam la însurătoare.

de Al. Gh. Doinaru.

Cînd am ieșit din seminar, eram sfios și liniștit ca o fată mare. Viața tihnită din internat omorise zburdălnicia și neastîmpărul copilăriei mele, și mă prefăcuse așa de mult, încît cei de acasă ajunseră cu vremea să nu mai mă poată cunoaște. Demulțorii spunea mama către tata, cînd erau singuri:

„Ce cuminte s'a făcut băiatul nostru! Știi, parcă-mi pare rău, cînd îl vād, la vristă fragedă, așa de blind și de potolit, ca un bătrîn“.

Ear tata, răspundea cam aspru:

„Nu face nimic. Așa trebuie să fie un candidat de popă. Mie nu-mi pare rău că-l vād liniștit. Brava lui! Foarte frumos îi șade!“.

Eu, care ascultam aceste păreri ale părinților, vă mărturisesc curat, că nu știam dacă mama ori tata are dreptate. Căutam să pricep ceva din adîncurile sufletelor lor, dar totdeauna mă încurcam în gînduri. Uneori dădeam dreptate mamei, alteori tatei, dar n'am putut niciodată să mă hotăresc dea binele în partea cuiava.

Mare dreptate avea mama; dar nici tata nu se lăsa mai pe jos.

În vara aceia, după ce am sfîrșit seminarul, a fost o leacă de ceartă în casă. Mama zicea întotdeauna că trebuie să urmez *teologia*, că eată și cutare a urmat-o și a ajuns bine, că altfel se uită lumea la un *teolog*, că, însfîrșit, leașa e de două-ori mai mare. Ear tata:

„Mai bine să lase *teologia* deoparte, să se căsătoriască și să-și înceapă gospodăria, mai de vreme, că tare-î bună mîncarea de dimineață și însurătoare de tînăr!“.

Se înțelege că gustul mamei s'a îndeplinit, deoarece și eu mă trăgeam la învățatură mai departe. Deci eată-mă plecat, prin Septembrie, la București.

„Si non e vero“ ... pe românește:
Să trecem, — alfabetul catalogului
bibliotecii, dela litera D mai departe, dacă
chiar vrei să citești.

Uncheașul orbit.

Respunsul Sfinției Sale Papa Piu al X.

(la adresa Românilor, în audiența din 27. Mai 1908).

Mă bucur și vă felicit, că vă văd într'un
număr așa de frumos, în numele poporului
român, adunați fiind aici din prilejul iubi-
leului meu sacerdotal, venind din mari in-
depărtări, pentru a arăta alipirea poporului
vostru față de acest sfânt scaun apostolic.

Nu m'am îndoit un singur moment, că
din șirul celor ce îmi vor aduce bunele lor
urări din ocaziunea acestui moment, pentru
mine atât de fericit, nu vor lipsi bunii Ro-
mâni, cari și în trecut au dat dovezi nume-
roase despre alipirea lor credincioasă către
scaunul Romei.

Adevărat este ceiace a accentuat vena-
ratul nostru frate, despre legăturile, cari pe
voi vă leagă de Roma, prea bine fiindu-ne
nouă cunoscut, că *Români sînt de douăori
Romanî*; Romanî prin originea lor, și Ro-
manî prin credința mărturisită în Botez.

Străbunii noștri de aici din Roma au
adus cu sine în noua lor patrie semînta
credinței lui Petru, pe care au păstrat-o pă-
rinții vostri, și despre care chiar erî ați dat,
la altarul catedrei aceluiasi s. Petru, o stră-
lucită dovadă, edificînd cu pilda evlaviei
voastre pe Romanii de azi. (Aluzie la faptul
că în cursul Stei liturgii, celebrate în bazi-
lica Stuluî Petru la 26. Mai peregrinii, mai
toți, sau mărturisit și cuminecați).

Dreptacea încăodată vă felicit, mă bucur
și vă mulțumesc, că făcînd însemnate jertfe,
ați venit aici, ca venerînd leagănul neamului
vostru, să mărturisiți, ca niște fii evlavioși
ai părinților vostri, și despre credința voastră,
și rog pe Dumnezeu ca să vă păstreze și
să vă întărească întru mărturisirea acestei
credințe străbune.

Știu prea bine, că precum pestetot viața
creștinului aici pe pămînt este o viață de
luptă neîncetată, așa și viața voastră se pe-
trece între mari greutăți; fie-vă însă de în-
tărire revederea urmelor gloriosului vostru
trecut, ear deală parte ocrotirea, care tot-

deuna ați avut-o la scaunul apostolic, și
care ocrotire nici pe viitor nu vă va lipsi,
să vă fie izvor de cele mai bune mîngăieri,
și ajutor întru ajungerea izbindei dorite.

Ca o chezeșie despre aceasta, Vă îm-
părtășesc cu inimă mulțumitoare binecuvîn-
tarea mea apostolească. Binecuvîntat să fie
episcopatul bisericii voastre, în frunte cu
veneratul vostru Metropolit, despre care știm,
cît de mult se străduiește pentru binele
Românilor.

Binecuvîntat să fie episcopatul catolic
de ritul latin al patriei voastre, care credem
cu tărie, că vă ajută.

Binecuvîntat să fie Maiestatea Sa glo-
riosul Impărat al Austriei și al vostru apos-
tolic Rege, părinte iubitor și ocrotitor al
tuturor popoarelor sale.

Binecuvîntat să fie moștenitorul Tronului
său, arhiducele Francisc Ferdinand, pe ca-
rele într'o zi oarecînd îl veți saluta ca pe
părintele vostru.

Binecuvîntate să fie capitulurile biserici-
lor voastre catedrale, binecuvîntat să fie
clerul pus în păstoria sufletelor, și mai
ales purtătorii oficiilor parohiale, ca cu tărie
să poată vesti poporului, încredințat lor, cu-
vîntul evangheliei lui Christos.

Binecuvîntați să fie toți părinții, ca pe
fii lor dăruiti de Dumnezeu, să-i poată crește
în credința creștinească; și binecuvîntați să
fie toți pruncii, că să cinstiască cumuna bă-
trînețelor, cu care se încununează capul tu-
tutor părinților.

Binecuvîntați să fiți voi toți, cei de aici,
și toți ai vostri cari vă așteaptă acasă cu dor.

Binecuvîntate sînt toate obiectele sacre
cari le-ați adus cu voi, ear parohii și su-
perioriî institutelor au facultatea de a îm-
părtăși în numele nostru Binecuvîntarea
Apostolică, împreună cu toate indulgențele
plenare pentru cei mărturisiți și cuminecați,
dupăcum se cuvine.

Reintorși la vetrele voastre, duceți tu-
tutor salutul meu părintesc, și spuneți iubi-
ților mei Români, fraților vostri, că Papa
vă iubește, și vă rugați și voi pentru Papa,
ca să poată purta, nu zic crucea, ci întreg
Calvarul, pe care Domnul Nostru Isus Cristos
l-a încărcat pe slabiî săi umeri, precum și
Papa zilnic se roagă pentru toți, și îndeosebi
pentru scumpii și iubiții săi fii Români.

Nu-î vremea acum să vă povestesc prin ce
schimbări am trecut în cei dintâi doi ani, cît am
urmat la teologie. E destul, cred, să vă spun, că
după atîta vreme, începusem să mă desgheț. Eu
singur mă minunam cum am putut să mă prefac
așa, și cum Naiba am ajuns să nu-mi mai pot
întoarce privirile dela femeile și fetele frumoase.
Un prietin, Ionescu, s'a trudit aproape un an să
mă învețe valsul, — și nu l-a fost truda zadarnică.
Dupăce am sfîrșit al doilea an de teologie, vara
cînd m'am dus acasă, am fost, cu părinții, la un
bal, cu soră-mea. Închipuiți-vă cum a remas mama,
cînd m'a văzut jucînd! Zimbă așa de strașnic,
încît colțurile buzelor i-se apropiiau de urechi.
Tata s'a uitat lung la mine, și mi-se pare
că privia cu uimire la picioarele mele, cari se
învîrtiau foarte frumos, și cumpănit, după tactul
muzicii. Nu știu ce-o fi gîndit el, dar, par'că în
sufletul lui se strecurase un fel de părere de rău,
că picioarele mi-se prefăcuseră în picioare de ofițer,
veșnic fercheș, înloc să fiu mai liniștit. Cînd ne-am
întors, pe drum, tata a zis mamei:

„Ai văzut ce băiețaș avem? Ai văzut cum
calcă a popă cu pîntenii?”

„Ei, lasă! a respuns mama; dupăce s'o face
popă, tot popă o fi pînă cînd o muri.”

A doua zi m'am dus la tata, i-am cerut
cițiva lei, și i-am spus:

„Ași vrea să mă mai primblu și eu pe valea
Tazlăului, că destul am învățat un an întreg.”

Tata mi-a dat bani și mi-a zis:

„Bine!”

Pe urmă, am piecat gătit, cu hainele acele
negre, cu pălăria de panama, cu ghețele de lac
rusesc, și, mai cu seamă, cu cravata mea de
cinci lei.

Valea Tazlăului! Cît e de mare valea Taz-
lăului! Și sînt atîtea sate pe malurile apei limpezi!
În ce sat să mă duc? Pe unde am eu prietini?
Dar n'a trebuit să mă gîndesc mult, ca să pot
lua o hotărîre. Știam că la Ardeoaani șade
părintele Costache Vreme-Rea, care are numai o
fată, și care e putred de bogat. Mai știam că pă-
rintele de multă vreme căuta un teolog. Decî am
pornit spre Ardeoaani de-a dreptul. Pe părintele
Vreme-Rea îl cunoșteam; mai rămănea să fac
cunoștință cu cucoana preoteasă și cu fata părin-
telui. Dar ce folos aveam eu, dacă aș fi cunos-
cut-o pe preoteasa? Zeu, niciunul. Dar fata ... ei!
fata ... pricepeți Dvoastră.

Am intrat în casa popei, cu sfiiciune, ca un
vinovat. Și s'a bucurat părintele Vreme-Rea, cînd
m'a văzut; s'a bucurat și cucoana preoteasă și
m'am bucurat și eu cînd am văzut în ce gospodărie
strașnică se învîrtiau un popă, o preoteasă și o
fată. Niște case mari, ca niște curți boerești, și,
afară, cînd m'am uitat pe fereastră, un grajd ca
pentru patruzeci de cai.

Părintele începu să glumiască:

Circulară

către On. Direcțiunii ale despărțămintelor
„Asociațiunii pentru literatura română și
cultura poporului român.”

Domnule Director,

E de prisos să mă accentuăm importanța
ce-o au prelegerile populare pentru înaintarea cul-
turală și întărirea economică a țărănimii dela sate.
Cu ajutorul lor putem îndeplini una dintre cele
mai importante probleme ale instituțiunii noastre
culturale: răsîndirea culturii la sate. Experiențele
de pînă acum dovedesc că poporul arată cel mai
mare interes față de sfaturile și îndrumările pe
cari i le dă cărturărima cu ocazia prelegerilor.
În despărțămintele, în cari comitetele cercuale
s'au îngrijit să se țină prelegeri sistematice și
practice, se pot constata rezultate concrete îm-
bucurătoare. Și atunci cînd țărăniî se vor convinge
că „domniî” se îngrijesc din toată inima de
soarta lor năcăjită, cînd vor vedea că domniî
dela orașe vin în mijlocul lor să le arete cu vorba
și cu fapța, căile și mijloacele cari le pot înlesni
traiul, îi vor primi cu dragoste frățescă și se va
întări și mai mult încrederea țărănimii în condu-
cătorii săi.

Avînd în vedere importanța națională a
acestor prelegeri, nădăjdum că toate despărță-
mintele noastre își vor da silința să aranjeze în
toate comunele de pe teritoriul lor asemenea pre-
legeri populare.

Comitetul central, în ședința sa ținută la 20
Iulie 1908, pentru a înlesni ținerea prelegerilor
populare mai ales în despărțămintele lipsite de
mijloace materiale a votat, spre acest scop pe
anul 1909 *suma de 2000 coroane* care se va dis-
tribui, în părți egale de cite 100 coroane, între
20 de despărțăminte ale „Asociațiunii”.

Pentru orientarea On. direcțiunii ale despăr-
țămintelor, ne permitem a înșira principiile călău-
zitoare la aranjarea prelegerilor populare și con-
dițiunile ce trebuie să le îndeplinească despărță-
mintele pentru a putea fi împărțășite de ajutorul
de 100 cor. ce-l dă comitetul central:

1. Comitetele cercuale să stabilească de mai
înainte comunele, în cari se vor ținea prelegeri
populare, avînd mai ales în vedere acele comune,
unde pînă acum nu s'au ținut nici prelegeri po-
porale și nici adunări cercuale și prin urmare
„Asociațiunea” e mai puțin cunoscută. Se va mai
avea în vedere situația scăpătată a comunelor și
neapărata trebuință de a se face ceva pentru po-
vălăuirea locuitorilor spre a înainta în cele
economice.

2. Comitetele cercuale vor face apel la în-
treagă cărturărima de pe teritoriul despărțămîn-
tului să țină prelegeri și să aranjeze șezători la
sate, în Duminică și serbători. Dacă pe teritoriul
despărțămîntului se găsesc specialiști în ale eco-
nomiei, de exemplu preoți și învățători, cari în
timpul din urmă s'au calificat în pomărit, vierit,

„Ni-s'a umplut casa de teologi, *cucoana*
preoteasă.

— Ihi”, făcu preoteasa.

Și amîndoi își arătară dinții. După vre-un
sfert de ceas, prinsei o leacă de curaj și întrebai:

„Da, unde-î domnișoara?”

Părintele își arătă din nou dinții, și spuse:
„Ce-ți pasă dumitale de asta? Vrei să vezi
fata? Așteaptă! Acuși trebuie să se coboare cu
caii în vale.”

Apoi preotesei:

„Du-te fuga și adă dulceață cu apă rece.”

Nici nu plecase preoteasa, și începu ear să
grăiască:

„Știi ce, preoteasă? Nu mai aduce dulceață,
că trebu să vie fata cu caii și ne așezăm la masă.

— Bine.”

Afară era căldură mare detot. Ce vrei! ca'n
mijlocul verii. Cutoatecă ferestrele erau deschise,
și mă trăgea un curent de aer, totuși nu puteam
dovedi cu ștersul broboanelor de sudoare. Cam
după jumătate de ceas aud un glas depărtat de
femeie strigînd:

„Ptuu! Ptuu!”

Era fata popei, care venia călare, fără șea,
pe o iapă, în fruntea unei herghelii. Părintele
Vreme-Rea se răpezi afară, pe prispa largă dintr'un
colț al casei, și începu să strige la fată:

„Dă-te jos de pe iapă! ... N'auzi? ... Dă-te

Despre alimentațiune

de
Dr. Gheorghe Crăiniceanu.
X.

Cartofii*) încă sînt prea puțin nutritivi, dar au însușirea bună că sînt ușor de mistuit. Se zice că în foamea dela 1770, cînd numai în Boemia ar fi perit 180.000 de oameni, cartofii au prins bine la multă lume; se mai știe apoi că din America au fost aduși în Europa ca și fasolea, tutunul etc. Cartofii stricați, cari au și miros urît, apoi cei cu muguri sau prea fragezi sînt vătămători sănătății; nici coaja lor nu e bună, mai cu seamă cînd e groasă. Deși sînt puțin hrănitori, dar pentru variațiunea alimentelor, ca adaus la alte bucate, sînt foarte de recomandat. Proprietarii ar putea dezvolta gustul țărănilor pentru a-și cultiva, dîndu-le cu împrumut sămînță. Medicii primari de județe raportează că la țară se cultivă prea puțin cartofi.

Verdețurile ce le consumă țărănul din grădina și livezi sînt foarte numeroase. Unele sînt acrișoare dela sine, pe cele mai multe le acrește la pregătire cu fructe crude, cu borș (mai cu seamă în Moldova) sau cu oțet. De oricare acid sînt obicinuiți a uza, ceiace se explică prin faptul că acesta ajută mistuirea, le face mai gustoase, că altfel sînt prea leșioase; deși cu dresură de grăsime sau cu carne, cu smîntînă, sînt prea bune și dulci. Valoarea lor nutritivă este minimă, cum s'a zis mai sus, dar se combină bine cu alte alimente; omul chiar se simte sătul numai pe scurt timp, pentru că se digerează repede.

Se vede că natura a avut grijă de ființele veșuitoare de le dă în căldurile verii verdețuri, legumi ușor de mistuit; ear omul — studiindu-și bine cerințele organismului său — se îngrijește eara de mîncări mai grase, mai substanțiale, cu cari să reziste mai ușor frigului, ceiace se practică mai mult de locuitorii dela nord.

Se mîncă mult urzicele, știrul și anume mai mult nedrese, bătute numai cu o mînă de făină de porumb. Bucate mai alese dau lobodele, spanacul, stevia, dragaveiul și fasolea verde. Steghia crește în Mai și hăcută, cu carne o mîncă și boeri; susaiul, lăptucele, grișorul se fac salată cu oțet, cu sare și cu usturoi sau ciorbă acrită cu zarzăre (curcuduse), cu prune, macriș sau cu alte fructe verzi și acre.

Dovleacul galbin se face fert, mai rar copt, cel turcesc totdeauna copt. Rar se întrebuintează de țărani gulile, țelina, napii (broajbe), morcovii (ce conțin mult zahăr), rădichii, sfeclă, hrean, dovlecei, bame, patlagele vinăte și roșii, alunelele (cu conținut de olei) etc.

Cu atît mai mult însă ține românul la ceapă, praz, leordă, care în primăvară, cînd se cam

*) Dr. Ureche autorul unui valoros curs de igienă, este dușman neîmpăcat al cartofului („Epoca” 22 Iunie 1902). Cred că numai cît privește pe țărani?

sfirșese ceapa, îi ține acestuia locul, și în fine usturoiul (aiul), din care face mujdei cu oțet sau cu poșircă (liverji) ce rezultă din rămășițele de prune din care s'a destilat țuica.

Despre morburile infecțioase (lipicioase).

Morburile infecțioase cari sînt însoțite de febră (ferbințeli), cum e șcarlatina (pojarul) morbilli, (pîrporul, cozace), tifusul (miața, lungoare), difteria ș. a., sînt cauzate de ființe mici, numite bacterii, pe cari nu le putem vedea cu ochiul liber. Aceste bacterii pătrund în corpul nostru prin plămîni, prin pele sau prin mațe, acolo se înmulțesc, dacă găsesc ce au delipsă pentru trai, ear corpul nostru îl inficiază (molipsește) prin otrava ce o produc. Diferitele soiuri de bacterii cauzează morburile, d. e. bacilul difteriei poate produce numai difterie; nu produce pîrpor sau șcarlatină (pojar). La caz de pășesc amîndouă morburile deodată, atunci trebuie să luăm în considerare, că două soiuri de bacili au pătruns în corp. Aceste bacterii periculoase se lătesc mai cu seamă în anumite timpuri de epidemie, și totuși se îmbolnăvesc un procent neînsemnat de oameni. Astfel vedem că în una și aceeași familie, unii copii se îmbolnăvesc de difterie, pecînd ceialalți cu toată primejdia de infectare, rămîn cruțați de acest morb; trebuie deci să luăm în considerare, că singura transmitere a bacteriilor nu e suficientă pentru dezvoltarea morbului, ci trebuie să existe și o anumită susceptibilitate pentru acest morb. O mulțime de indivizi posed o dispoziție născută față de morburile infecțioase; cel puțin față de una sau cîteva dintre acestea. La alții e susceptibilitatea cîteodată foarte mică, altădată e foarte mare. Aceasta depinde dela viața destrăbălată ce o duc unii, sau dela puterea de rezistență a corpului, slăbită de alte morburile. Ear la alții, pot fi persoane detot sănătoase, e susceptibilitatea, pentru orecare infecție, atît de mare, încît foarte puține bacterii sînt îndestulitoare pentru a produce boala respectivă.

Bacteriile nu produc îndată în momentul de infectare morbul caracteristic. Ele rămîn în locul, prin care a pătruns în corp, lipite, și produc acolo otrava morbului. Acest lucru premergător al bacteriilor nu produce niciun simptom, ce ne-ar altera (schimba) starea. Pa-

cientii se simt obosiți, nu au nicio voe de lucru; nu au apetit, se vaită că-î doare capul, sînt înfiorați. Îndată ce s'a infectat tot corpul, se manifestă morbul deodată prin ferbințeli mari. Decurgerea morbului depinde dela mulțimea bacteriilor, de otrava ce o produc ele, și dela tăria pacientului în timpul infecției. Ceice au suportat morbul, rămîn în veci, sau barem cîva vreme, cruțați de această boală.

Dr. I. Fometescu.

Economie.

Inainte de seceriș.

Cîteva zile ne despart de seceriș. E vorba de secerișul băncilor noastre, cari, încet dar cu pași siguri, sparg înțelenitul agru al comerțului român, dacă-l putem pestetot numi comerț. În centrele cu bănci românești acționarii, curioși, vor desface bilanțul, și vrînd nevrînd, ochii li-se opresc la ultima poziție sus din dreapta ear jos din stînga. Cu alte cuvinte la Contul *Profit curat*, unica cifră care-î interesează. Mai este însă o cifră sau un cont, care încă ar merita mai multă atenție, și anume *Fondul de rezervă*. Acționarii să se îndestuliască cu un percent corespunzător capitalului elocat, ear fondul de rezervă să-l doteze mai dinadins, că înfine tot ai lor sînt banii, și dacă nu-î primesc la mînă. Aceia se adaug la trunchiul acției, la fondul de rezervă. Dela acesta depinde creditul și încrederea acordată băncii. Fondul de rezervă, dacă-l dotăm, ne cruță reescomptul mare, care absoarbe o parte a venitului.

Institutiile noastre să-și tipăriască bilanțele în mai multe exemplare, și, toate, fără excepție, să le schimbe între ele. Aceasta ar fi și o datorință de colegialitate.

Să contribuie, amăsurat venitului, cu un anumit percent la promovarea instituțiilor noastre culturale. „Bihoreana” a făcut începutul, în o nouă direcțiune, dînd 10 premii à 50 cor. la învățătorii cari vor ținea cursuri cu analfabeții. Un exemplu demn de urmat.

Să dea o sumă pentru înființarea unei biblioteci pentru funcționarii, cari în felul acesta ar avea ocaziune să-și augmenteze cunoscințele și cu chestii de specialitate, amăsurat recerînțelor moderne. Nu e destul a trece din o carte în alta, după vechiul

— Ha! să te învăț eu, imi zise o fată a notarului.
— Nu, zău, nu pot.
— Haide, domnule, imi spuse însfirșit, fata popii, apucîndu-mă de pe scaun.

Vroii să mă împotrivesc, dar brațele ei de fier mă zmînciră repede, și mă trezii în picioare. Începu să mă codesc:

„Ești foarte drăgălașă, d-șoară, dar nu pot dansa.
— Ei, nu poți! Nu ț-e rușine obrazului, co-geamite *tiolog*, să nu știi să dansezi?”

Făț de această înfruntare, nu m'am mai putut stăpîni, prinsei puținica de mijloc și începu să mișe picioarele.

„Așa, domnule, așa! striga popa; așa, uite că merge bine. Brava!”

Și plecă la ceialalți musafiri. Drept vă spun, eram foarte incurcat, căci nu puteam ști, dacă eu uitasem să dansez — sau domnișoara nu știa — sau Lascarache cînta un cîntec și eu jucam altul. Atîta știu că nici odată nu ne potriviam pașii. Pe urmă, așa cum am putut, am dansat cu toate domnișoarele. Cînd a încetat Lascarache să cînte, ne-am așezat liniștiți pe scaune; eu ședeam lingă fata popii. Căutîndu-mi batista în buzunar, dădui peste un pachet de *confetti*, — o rămășiță de la un bal din București. Nici una, nici două, desfac pachetul, și-l arunc pe domnișoara de lingă mine. Mă privi spăriată, ca și cum ași fi făcut o obrăznicie, apoi începu să zimbiască, și-mi spuse încet, cu sficiune:

„Fire-ai al dracului să fii!”

Rămăsei înlemnit, căci nu știam dacă trebuie să rid, sau să mă supăr; dar însfirșit mă hotărîi să rid, gîndindu-mă că domnișoara a făcut acest act, de mare sinceritate pentru mine, fiindcă în viața ei nu mai văzuse *confetti*.

Pela ceasurile unsprezece veni părintele ear:

„Ei, dar mult mai aveți să dansați?”

Apoi se întoarse înapoi. După un răstimp, musafirii plecară. Rămăsei numai eu. Mă uitai la părintele Vreme-Rea, și băgai de seamă că mare neliniște flutura pe fața lui.

Il întreabai îndată:

„Ce ai, părinte? Par'că ești supărat.

Nu-s supărat, domnule *tiolog*, dar mă gîndesc că am fată mare, și mî-e foarte greu să te opresc să te culci la noi. Lumea din satu *ista* e foarte... cum Naiba să-î zic!”

Rămăsei prostît.

„Zău, să nu te superi. Iaca, am un vecin și poți dormi foarte bine la dînsul.

Bine, părinte, nu face nimic. Ha! cu mine pînă acolo, dacă nu te superi.”

Vecinul se trezi din somn, cînd auzi glasul părintelui, și mă primi cu bucurie să dorm la dînsul.

A doua zi dimineața, cînd nu resărise încă soarele, mă trezii cu cîteva bătăi în geam:

„Hei, domnule *tiolog*, nu te-ai sculat? Puturos mai ești! Ha! că te cheamă tata.”

Era glasul fetei părintelui Vreme-Rea. Mă îmbrăcai și plecai dela vecinul popei, mulțumindu-î cu cincizeci de bani. Părintele mă așteaptă în cerdac.

„Cum ai dormit, *boierule*?”

— Bine.

— Da' tîrziu te scoli!

— Nu chiar așa de tîrziu.

— E-hei! de cînd ne-ai sculat noi! Nici nu apusesse găinușă.”

Întraram în casă. Părintele spuse preotesei:

„Să ne faci două cafele mari.”

Apoi, după nițică gîndire:

„Las', numai face, că iaca vine prinzul cel mare și om mîncea atunci cu toții.”

Vroii să plec, dar părintele mă opri.

„Mai stăi, zău, mai stăi, că ne-am făcut o plăcere strașnică. Dacă vrei, petrecem și diseară cu lăutarii.”

N'am primit poftirea părintelui, ci mî-am luat remas bun de la toți, și am plecat pe jos, încet, spre satul meu.

Pela prînz, soarele ardea cumplit. Picioarele mele, în ghetele de lac rusesc, ferbeau. Colbul de pe drum imi îmbicsea cravata cea de cîntec lei. Mergeam înainte, plin de căldură și de descurajare, și mă gîndiam la părintele Costache Vreme-Rea, care are atîta avere și numai o fată, — una singură.

Dumnezeu să I-o ție sănătoasă!

șablon. Azi lucrurile se simplifică, se cruță bani, putere, lucru, se face reclamă, se caută alte izvoare de câștig decât împrumutând bani, cercăm și facem și puțină industrie românească. Și toate acestea numai prin studiu, prin călătorii ici colo, introducând ce e bun și folositor, căci numai așa vom putea ține concurența azi în greaua luptă pentru existență. Atita înainte de seceriș, mai mult după seceriș. **Simeon Popescu.**

Felurimi.

O inspecție de trupe franceze din 1806. O istorioară foarte drăguță, ne spune în istoriograful lui Napoleon, Marco de Saint Hilarie, ce s'a întâmplat cu ocazia vestitei inspecții de trupe din Paris la 14. Iulie. Napoleon, pe calul său favorit Marengo, se grăbia la inspecție; bătrînii soldați cu armele lăsate la picioare îl așteptau înaintea Pont-Royalului. Chiar voia să înceapă inspecția, cînd din public, făcîndu-și loc un tinăr de cincisprezece ani, ținea spre el.

„Sire! Sire! — striga tinărul, ținînd o hîrtie în mîna sa.

Napoleon porunci, să lase pe tinăr la el, și plecîndu-se din șea, luă scrisoarea dela el.

Invingătorul dela Austerlitz citi cu atențiune scrisoarea, apoi zise ca întru sine: „Bine a zis Josephine erî, că earăși mă voi înșela, dar deastădată vor plăti amar pentru înșelăciune!... Eată, băiatul aceluî om, pe care l-au omorît neîndurat pentru că și-a îndeplinit datorința conștientios.

Monsieur de Launay! — zise apoi cu ton înalt către tinăr — spune către mama Dtale, văduva respectabilă a șefului din Bastile, că de azi înainte din cassa mea privată va primi un grațial de o mie taleri la an. Un an îl socotesc înainte, deci grațialul de an îl va putea ridica mîne.

Tinărul de Launay, pătruns de această marimozitate, ameițit căzu la picioarele lui Marengo. Napoleon sări jos de pe cal și cerînd apă, el însuși suscită pe sermanul copil. Cînd își veni earăși în orî, Napoleon sări în șea și zise către generaful Duove:

— În șea domnilor!

Și împintinîndu-și calul, cu pași repezi se grăbi înaintea frontului lung al pedestriței.

Rîsul ca leac. Dnul Jean Simeon a născocit un mijloc nou de a tămădui boalele de nervi ale femeilor. Le pune să rîză cu glas tare, din toată inima. Zice că astfel le bagă oxigen în sînge, le recorește nervii și le tămăduesc. Nu e însă lucru lezne a rîde în hohote, la poruncă. Multe bolnave au avut multă tevatură pînă s'au deprins. Acum însă, zic ziarele, se bucură de cea mai desăvîrșită sănătate. Neapărat pe lingă ris, le mai cere să urmeze o dietă ușoară și să facă

Cătră Ilie Căprariu.

Ît scriu, ca un priecin dăla Săcăș, nu miș cunoaște în față, dar trăbui să fi audzit dă minie, vorbindu-să că îmblu mult, dăscălit pră vremea cînd merg la Virșăt cu scoarță dă legat griu.

Acuma am să-ț povăstui dă cocia haia, care cică o făcut-o Toma-Belea, dăspră care ai scris în țaitungu nostru dăla Oravița, dă mi-l'o cicit și mie fișcalu ăla dă dăscăr năunit. Baș acuma dziliele ășcia o trecut hala ăia dă cocie prin satu nostru, și io dăloc șciui că-i cocia haia care m'o spus dăscăru, or curs plin dă muferi și dă copii s'o vadă. S'o audzit din dăparce cum urlă, baș cum suflă Vărăgiăniî în trîmbiță. Toată lumea dzicte că-i cu șpiridus, dă fugie măi tarfe dăcît aizămbonu, dar io li-e spusî că umblă „bizăind“, fără caf. Dar cte să cte faci tu cu prostimia.

Ei dzic că crucia-l bată carie o mină dînapoi mîncă „brîndză“, așa cică li-o spus lor cineva.

Și dzău dă nu m'am mirat și io, cum fugie hala ăia așa dă tarfe, dar ear' m'am gîngit, că dzău și io cînd mînc-cicte cîta brîndză, mis și io ca geanfa măi sprincen, dăcît dă moare dă varză.

Păcat că m'am vindut cai, că dracie nu li-aș da și io brîndză, să vigem n'ar fugi și ei ca cocia lu Toma-Belea. Dar cte să mă fac, că m'or aprins astă toamnă doauă clăniî dă fin și o fost musain să-i vind. Acuma mă duc tot pră picioarele la Virșăt cu scoarță.

Mi-i dor dă Virșătu ăla, că acolo mă arănesc bînt, nu ca prăla Săcăș, ungie nu poț trăi

preumblări la aer curat, ba chiar și odată gimnastică, pe lingă cea cu rîsul de trei orî pe zi. O americană spune că, în adevăr, cînd i-a zis doctorul: Rîzi d-șoară, ca și cum i-ar fi spus altul: „scoate limba“, a apucat-o rîsul. După o lună era sănătoasă (!)

Convocare.

Reuniunea de citire și cîntări din Sasca-montană își ține adunarea generală ordinară, Duminică în 28. Decembre 1908. (10. Ianuar 1909.) la 10 ore a. m., în sala școalei confesionale gr. or. române din localitate, la care sînt invitați toți membrii ei.

Ordinea de zi:

1. Rapoartele îndatinat despre anul soc. 1908.
2. Preliminarul pre anul 1909.

Sasca-montană, la 12/20. Decembre 1908.

Alexandru Baias,
vice-președinte.

Ioan Murgu,
președinte.

CRONICA.

Dorim colaboratorilor, cititorilor și tuturor prietinelor nostri, Sărbători fericite!

Numărul viitor, fiind tipografia pe zilele sărbătorilor închisă, va apare abia Sîmbătă după Anul nou.

De Anul nou ne-a sosit împrorocolarea firmei: Tipografia „PROGRESUL“, societate pe acți în Oravița.

Reuniunea rom. de cîntări și muzică din Oravița, dă concert și petrecere cu joc în seara de Sîn-Văsiî, în sala mare a otelului Coroana Ung. din localitate, cu program ales și variat.

Negustorul Kiss Ede, cu d-șoara Cornelia Konrad din Oravița — logodiți.

Morarul Nicolae Birta din Clotocii cu d-șoara Eufemia Muia din Oravița — fidanțați.

Văduva adv. Traian Miescu a încetat din viață în *Mährisch-Trübau*. Rămășițele defunctei, fiind transportate la Oravița, au fost așezate spre odihnă vecinică în cimitirul gr. or. din localitate.

† Conțetățeanul nostru *Dumitru Andrișoi*, un chorist din garda măi bătrînă a cîntărișilor nostri, și-a închis ochii, fiind doborît de o boală nemiloasă, de care a fost cutrupit în puterea vîrstei. Transmitem nemîngăiatei sale soții și îndureratei sale surori sincere condoleanțe.

Colecta pentru procurarea de haine pe seama copiilor săraci s'a încheiat cu frumoasa sumă de

dă dușmanî. Dar săț spun frace cte-am pățit odată: Mă duș la bertu lu loța, la podrum, să prînd. Cînd colo cte să viedz, bertășu arfe „țușpaiț“. Cîer un țușpaiț, cînd colo, țup, m'aducie dinaincîe un cîferî dă păsulie. Dar io: Mă, poace-că ăsta-i țușpaițu vostru? Dar că păsulie d'asta mînc io ș'acasă în toată dzăia.

Am pățit-o, cum ai pățit-o și tu, cînd ai mîncat pră mărșînă cu fieertat coconu Păsulie cîrnați d'af săriprăladă.

Măi Ilie, dar pră ungie cte măi aflî dă n'ai măi scris d'afita vreme la „Pogresu“ nostru din Oravița. O ție țî grijă dă Cîrnicieni, prăntucă lor cică nu li-e placie să cteciască cte scrii tu... Dar noi, abia prîngiem cită-o vorbă dăla ai care au țaitunguri. Atita că io nu vad baș bîntie să cicesc, că d'o vreme încoaci mi-s'o făcut o stauă în ochi.

Io dracu șcie dăcîe nu cicesc la noi oameniî hăi cităvi măi multe țaitunguri, aud că pr'aiurea nicî dăscării nu prea țin novelte, dăcît, eac acuma, dăcînd să născoci „Pogresu“ ăsta, dzău par'că-i altă lumfe; dar măi naince nicî neam dă țaitung la cîți dîntr'ăi noștri. Ba mirăcie, că s'or izaflat și d'af care cică lor „nu li-e trebuie „pogres“.

Măi audzit-ai tu d'ășcia? Dar ian să-mî spună dumnilor: Cte cică li-ar trăbui lor. Șci io cte li-ar trăbui, dar... Ungie ești tu Țăpieș Doamnie...

Nu vreu să mă măi năcăjăsc și io; dăstul s'or năcăji hăi dă ș'or făcut dă lucru să gie lumină la hăi dă iubăsc întunferecu. C'ășai! **Micola.**

200 cor. Marți la 5. Ianuar c. n. la 2 ore d! a. se face distribuția între școlarii săraci af școalei gr. or. rom. din localitate.

La *Gorua* a reposat fruntașul țaran *Alexa Ivașcu*. Doarmă lin!

La *Agadici* a închis ochii inimosul țaran *Ion Cîrdu* senior.

Școala, în care nu se predă deloc religia, e ca și casa fără fundament. Înțeleg nepăsătorii?

A doua zi de Crăciun se dă *balul* Reuniunii de citire și cîntări din Oravița rom. în Ospătaria Iosif Nedici.

Din cauza petrecerî rom. din seara de Sîn-Văsiî, reprezentația teatrală: „Egy pohár viz“, „Kurmärker u. Picarde“ și „Monsieur Hercules“ se dă, în folosul renovării teatrului, la 10. Ianuar c

Venitul net de 249 cor. dela seratele cu teă a Societății damelor din localitate, a fost distribuit săracilor.

Membrii consumului de carne sînt rugați a-și plăti regulat ratele cuotelor signate.

Colonelul *Hugo Reisner* din Sibîi a fost numit comandant al regimentului honv. din Verșeț.

Ministrul de comerț a ordonat ca în fiecare sərbătoare, semnată cu roșu în calendar, orele de oficiu la poștă vor fi d'acum înainte, ca și în Duminică, numai dela 8 ore pînă la 11 a. m.

Între funcționarii Societății Căilor ferate din reionul direcțiunii din Oravița, au fost avansați în salarii: *Iosif Brebenar, Vasile Brebenar, Otto Novacovicî și Alexandru Danescu* (prim-forestrier).

Funcționarii de stat din Oravița încă au fost trecuți în clasa IV., primind și dînșii, ca și cei din Reșița, 70% din cît capătă cei din capitală ca paușal pentru locuință. Lugoșul, Caransebeșul, Orșova, Verșeț, și Biserica-albă au ajuns deja în clasa V.

La mina Tinfeld diu *Anina* earăși s'a iscat un foc, ce amenință cu explodarea gazului primedios, ce-i zic minerii noștri „tanăt“. — Un muncitor Turc care și-a perdit viața, a fost dus la groapă ca un animal.

La alegerea de preot din *Comoriște* a reușit candidatul de preot *Șuşanu* din Petrilova.

La *Sasca mont.* se dă în seara de Sîn-Văsiî „Napasta“ lui Carageale, urmată de joc, în sala „Panonia“. Ear a doua zi de Crăciun se va da și obicinuitul *bal al minerilor*, în sala Vasile Borceanu.

Un puternic cutremur de pămînt, și de mare, a pustiit în Italia sate și orașe întregi din ținuturile Calabria, Catania și Sicilia. Numărul morților se urcă mult *peste o sută de miî*. Orașele *Messina și Reggio* le-a înghițit pămîntul cu oamenî cu tot. Lumea întreagă se alătură la jalea de nedescris a Italiei. Din toate părțile se trimit ajutoare grabnice nenorociților, remași în viață, la locurile catastrofei, unde regele și regina Italiei, aflători la fața locului, au dat cei dîntăi 200.000 de lire nenorociților. *Ziarul nostru „Tribuna“ din Arad a deschis o colectă, asupra căreia atragem și noi luarea aminte a Românilor bănațeni.*

Învățătorul *Dionisie Lința*, ales înainte de vr'o jumătate de an de învățător confesional la *Cacova*, nefiind întărit nicî pîn'acum, și-a dat demisia la Conzistor, și a trecut la Inspectoratul reg. școl. din Timișoara, unde a fost numit de funcționar.

La *Gorua* învățătorul *Pavel Gherga* dă în ziua întâi de Crăciun un festival cu tinerimea școlară.

Epitropia parohială din *Jurjova* arangează Vineri a doua zi de Crăciun un concert împreunat cu teatru și petrecere cu joc.

Renniunea de cîntări și muzică ort. rom. din *Varadia* dă a doua zi de Crăciun concert și reprezentare teatrală, împreună cu joc, în sala dela „Ospătăria mare“.

Tinerimea școl. gr. cat. din *Ticvaniul-mic* aranjează a doua zi de Crăciun un festival cu program variat, urmat de petrecere cu dans.

La *Rachitova* aranjează corul bisericesc, a doua zi de Crăciun, concert și teatru împreună cu o petrecere de joc în sala de învățămînt a școlii.

Ne facem datoria atrăgînd luarea aminte a publicului nostru românesc asupra lozurilor Reuniunii inv. rom. timișoreni, à 60 fileri, în scopul nobil de a se ajuta și pe această cale înființarea unui Convict în orașul Timișoara.

Comitetul parohial ort. rom. din *Budinț* aranjează cu tinerimea școl., sub conducerea harnicului învățător *Nicolae Raicu*, la 10. Ianuar st. n., un concert împreună cu teatru, pentruca din venitul curat să se procure recvizite școlastice. Suprasolvirile se vor publica în ziare.

La Cardiff a murit un fabricant de pașeturi, analfabetul *Solomon Andrews*, care nu știa să scrie și să citească, lăsînd în urma sa o avere de 10 milioane.

La *Lugoj* se dă la Crăciun, sub conducerea directorului artistic A. Bănuț, prima reprezentare teatrală a comitetului de diletanți organizați.

Vremea de eamnă e și în părțile noastre cît se poate de frumoasă, și prielnică sămănăturilor.

Dintre 345 de căsătorii, celebrate în comunele rurale ale României, în luna Marte a. tr. 137 au fost desfăcute prin divorț. Ingrozitor numărul despărțenilor!

La inițiativa judeului cercual *Dr. A. Zemplényi* și publicul nostru din Oravița și-a făcut datoria față de bieții soldații noștri din Bosnia, îndulcindu-le sărbătorile prin darurile ce li-s-au trimis din orașelul nostru.

La *Vraniuș* a trecut la cele eterne negustoreasa *Cătălina Guga*, o diletantă escelentă, care pe vremuri a proptit cu talentul ei strădania bravului chor din Oravița rom.

Luni la 4. c. reprezentațiunea d-nei *Agatha Birsescu* la *Timișoara*. Asupra succesului vom reveni.

Din incidentul centenarului marelui Arhiepiscop *Andrei Baron de Șaguna* și a Episcopului *Ioan Popazu* învățătorii din tractul Lugojului și al Caransebeșului, cum și preoții din tractul Bisericii-albe, au ținut ședințe festive.

La Triest se va înființa o academie de drept cu limba de propunere *italiană*.

Filiala „Albinei“ din Lugoj a fost inaugurată prin P. O. D. protopop *Dr. Gheorghe Popovici*, asistînd la sfințire d-nul *Ilie Trăilă*, membru al direcțiunii „Albina“, și directorul filialei d-nul *D. Rațiu*.

Un miner din Franța a zis către oamenii, ce veniau dela biserică, că „dacă este Dumnezeu, să mă ucidă mine“. Și minezi i-a și căzut în cap un bolovan, și-l-a ucis...

Romîncă d-șoara *Chirachița Atanasiu*, licențiată în litere și filozofie la Sorbonă, a obținut acum un succes strălucit și la concursul de externat al spitalelor din Paris.

Tesaurul național al Franței face 255 miliarde și 750 milioane de franci.

D-nul *S. A. Vojen* a ținut la clubul sportiv din București o conferință asupra navigațiunii aeriene.

Ioan P. Licherdopol, directorul școlii comerciale din București, pe care îl cunoșteam și noi, din excursia ce-a făcut-o mai anii trecuți în părțile noastre, a încetat din viață.

Mulțumită publică.

Mulțumesc din suflet tuturor amicilor și cunoșcuților, și îndeosebi stimaților choriști rom. din Oravița-mont, cari au dat ultimul onor la înmormîntarea devotatului lor, tovarăș și neuitatului meu frate

Dumitru Andrișoi.

Oravița-mont, la 30. Decembre 1908.

Ana Țepeneanu, năse. Andrișoi.

Bibliografie.

A apărut escelenta revistă „*Viața Românească*“ Nr. 11 cu următorul sumar: Spiridon Popescu: Fericire; C. Teodorescu: Amurgul unei lupte (Din Leconte de Lisle); N. Bănescu: Scrisori politice ale lui Dumitru Brăteanu; Oct. Goga: Portret (Unui parvenit); I. G. Filitti: Primele convențiuni între Principatele române; Gh. din Moldova. Versuri (Don Rinaldo, Păsărică de pe deal, Viziune); Mihail Sadoveanu: Printre gene; Ioan Minulescu: Trec Vagabonzi; D. D. Pătrășcanu: Stăruinți; A. Baltazar: Spre un stil românesc (cu opt ilustrații); Ioan Al. Brătescu-Voinesți: Taină; C. Stere: Imperiul Habsburgilor și politica Românilor; G. Ibrăileanu: „Din trecutul nostru“ de A. Vlăduț; Spiridon Antonescu: Cronica Artistică (Expozițiile dlor Pompiliu Antonescu. Gore Mircescu. Hypolit Strîmbulescu, Ștefan Lukian. Comemorarea lui Puvis de Chavannes. Din greșalele unora. Un zvon); Dr. N. Leon: Cronica științifică (Insectele și Agricultura); Dr. C. Parhon: Cronica medicală (Harmoniele); I. Russu-Șirianu: Scrisori din Ardeal (Noua îndrumare politică. Alianța cu socialii. Marea adunare națională, etc.); A. Nour: Scrisori din Basarabia VII (Mutarea din Chișinău a pr. sf. Vladimir, episcop al Basarabiei, etc.); A. Mirea: Cronica Veselă. (Caleidoscop: Regina Mab); P. Nicanor & Co. Miscelanea: (Un neam chinuit. Manifestul „Neamului Românesc“. O Istorie lungă și plină de peripeții, etc.). Abonamentul pentru Austro-Ungaria: pe un an 15 cor.; Numărul 2 cor. Redacția și Administrația: Iași, Str. Golia 52.

Poșta Redacțiunii.

A. Popovici. În numărul viitor.
Mai multora. Pentru numărul ăsta — prea târziu.

Poșta Administrațiunii.

Reclămăm, cu toată insistința, plățirea înainte a abonamentului.

Editor-proprietar: **Gheorghe Jianu**.
Redactor responsabil: **Alexandru Purgariu**.

Dorim Românilor An nou fericit!

Tipografia „Progresul“.

Mușterii mei: An nou fericit!

Ignat Feldmann.

Prosit Anul nou!

Adolf Plank.

Felicități de Anul nou!

Ernest Berger.

An nou fericit!

Valentin Eisele.

Anul nou fericit!

Iosif Nedicî.

Gratulari de Anul nou!

Ion Neda, brutar.

Anul nou cu bine!

Mihaï Fruniș.

Gratulațiuni sincere de Anul nou!

FRANZ GRAU.

Anul nou cu bine!

Bertalan Saubermann.

PROSIT ANUL NOU!

GH. SPOREA, neg. în Sasca-m.

Felicități de Anul nou!

ALEXANDRU BOSITS.

AN NOU FERICIT!

RIHARD SEITZ.

Gratulez mușterii mei de Anul nou!

Mihaï Theodorovici.

AN NOU FERICIT!

Ivan Stojkovits.

PROSIT 1909!

Rudolf Cucu.

Felicități de Anul nou!

Dimitrie Băgărea.

PROSIT Anul nou!

GHEORGHE BOGDANU, negustor.

Stimaților mei mușterii Anul nou fericit!

Iul. Weisz.

An nou fericit!

IUSTIN VELCEANU.

Felicități de anul nou!

Koncz Pál.

Gratulari sincere de Anul nou!

Adolf Löbl (Kákova).

An nou fericit!

IOSIF SZALAY, zugrav.

Anul Nou cu bine!

Huber Hugo, frizer.

AN NOU FERICIT

Carol Fleischer, pălărier

Elevilor mei: An nou fericit!

Paul Sourou, prof. de dans.

Cel mai bun izvor de cumpărat.

Pravălia Albert Jancsus

— în ORAVIȚA —

lingă biserica nemțească.

Arti de modă pentru dame

Mare depozit

în pînuri, ghețe și pălării, cîrpe etc.

Totfelul de inserțiuni și reclame se primesc spre publicare în

PROGRESUL

în cele mai avantajoase condițiuni cu prețuri moderate.

Reclama e sufletul comerțului. — Prin reclamă la progres!

Aviz.

Aduc la cunoștința P. T. public romănesc, că mi-am deschis în

Biserica albă (Fehértemplom)
în Casa Kohl, în strada principală un

Magazin cu articole de galanterie

comandate dela cele mai renumite fabricice:

Noutăți în articole de modă pentru dame și domni.

Cu distinsă stimă

NICOLAE MIUȚA.

ANUNȚ.

La proprietarul

IOSIF NEDICI

Oravița-rom.

se află de vânzare en-gros

Rachie de prune curată

9-10 grade cu 52 cor. hectolitru.

Anunț.

Toți călătorii capătă adăpost, masă și beuturi curate, cu prețuri solide, la

Noul „Otel Stanca“

== în Kákova. ==

Aviz.

Am onoare a aviza Onoratul public din Oravița și jur, că orce

împachetare pentru expedare cu trenul

cum și

transportul de orce mărfuri dela gară

o efectuesc cu promptitudine cu trăsurile mele proprie cu prețuri minimale, conform tarifei.

Cu stima

Ludovic Löwenfeld
spediteur.

Mare depozit de umbrele admirabile noutăți

în stofe pentru haine

și

mătăsuri pentru bluse, cămăși, cravate etc. se capătă cu prețuri ieftine la

Rudolf Goldstein

în Oravița.

Magazin

cu articole de mode în ORAVIȚA.

Mare depozit

Palarii. de costume

Magazin enorm de mare pentru bărbați și copii.

cu ghetе pentru bărbați,

dame și copii

în toate culorile și calitățile.

Anunț.

Am onoare a încunoștiința P. T. Public din Cacova și jur, că mi-am deschis un

Magazin de lemne

în casa negustorului Adolf Löbl,

în ulița mare din Cacova.

Fiind în legătură cu ferestree din Ardeal, m'am asortat cu totfelul de scinduri, de brad și de moleți, lănceți, scinduri pentru podiț, lemn pentru zidit, șindilă și lemn pentru rotari, dar mai ales pentru țimplari, am de vânzare material de prima calitate.

Îmi voi da silința să mulțumesc mușterii și prin prețuri foarte moderate. Însfârșit invitînd pe orcare trecător să binevoiască a-mi vizita depozitul de lemnărie,

semnez cu toată stima

JOSEF TRINGL.

„PLUGARUL“ societate pe acții în Kakova.

CONVOCARE.

P. T. Domniile acționari ai institutului „Plugarul“ societate pe acții în Kakova, sînt prin aceasta convocati la a

VII. adunare generală

ce se va ține

Mercurii în 13. Ianuar 1909. st. n. la 10. ore a. m. în localul școlii din loc

cu următorul

PROGRAM:

1. Deschiderea adunării generale, constituirea biroului și constatarea membrilor prezenți. — 2. Raportul direcțiunii despre gestiunea anului 1908. — 3. Raportul comitetului de reviziune. — 4. Concluz asupra bilanțului despre gestiunea anului 1908. — 5. Concluz cu privire la propunerea direcțiunii și inspecțiunii în privința împărțirii profitului curat. — 6. Darea absoluturului direcțiunii și inspecțiunii. — 7. Hotărîrea ținerii unei adunări extraordinare, cu termin până la sfîrșitul lunii Martie c., pentru constatarea capitalului subscris din emisiunea a III-a, ridicarea capitalului societar la suma subscrisă, alegerea direcțiunii, inspecțiunii și a directorului executiv, și eventual modificarea statutelor societății. — Indemnizarea direcțiunii și inspecțiunii cu purtarea agendelor institutului până la adunarea gen. extraordinară. Din ședința direcțiunii și inspecțiunii ținută la 1. Ianuar 1909.

DIRECȚIUNEA.

Activa

BILANȚ LA 31. DECEMBRE 1908.

Pasiva

	Coroane	fil.		Coroane	fil.
Starea casei — Cassastand — Pénztári készlet	29038	16	Capital societar — Actien-Capital — Részvénytőke 70.000.—		
Cambii de bancă — Bank-Wechsel — Bankváltók	103674	51	Capital societar esmis. III. — Actien-Capital		
Cambii cu acoperire hipotecară — Hyp. sicherg. Wechsel			III. Emission — Részvénytőke III. kibocsátás 7.067.—	77067	—
— Jelz. bizt. váltók	216948	24	Fondul de rezervă — Reserve-Fond — Tartalékalap*)	18103	18
Obligățiunile cu acoperire hipotecară — Hypothekar-Dar-			Fond de rezervă special — Special-Reservfond — Külön-		
lehen — Jelzálog kölcsönök	19294	60	leges tartalékalap	3872	84
Efecte proprii — Eigene Effecten — Saját értékpapírok	2845	—	Fond de pensiuie — Pensionsfond — Nyugdíjalap	401	60
Imobile — Realitäten — Ingatlanok	285	—	Depozite spre fructificare — Einlagen — Betétek	131132	14
Conturi-Curente — Conti-Curent — Folyó számla	746	79	Reescompt de cambii — Reescomptirte Wechsel — Vissz-		
Cassa de păstrare poștală — Postsparcassa — Postataka-			leszámitolt váltók	124354	16
rékpénztár	601	34	Fondul asigurărilor de vite — Viehverversicherungs-Fond		
Mobilier — Mobilier — Butorzat	918	—	— Allatbiztosítási alap	5531	81
După descrierea alor 20% — Nach Abschreibung von			Dividende neridicate — Unbehebene Dividenden — Fel-		
20% — 20% leirása után	734	40	nem vett osztalékok	67	32
Spese de fondare — Gründungs-Kosten — Alapítási			Diversi creditorii — Div. Creditoren — Különféle hitelezők	6723	67
költségek	234	—	Interese transitoare anticipate — Transit. Zinsen — Át-		
După descrierea alor 20% — Nach Abschreibung von			meneti kamatok	3768	26
20% — 20% leirása után	187	20	Profit curat — Reingewinn — Tiszta nyereség	11409	01
Interese restante — Rückständige Zinsen — Hátralékos kam.	8075	75			
	382430	99		382430	99

*) 1. Fondul de rezervă al capitalului vechi — Reservefond des alten Actien-Capitals — Régi részvénytőke tartalékalapja 15.880.18
2. Fondul de rezervă fructificat cu 4% — Reservefond mit 4% Verzinsung — Régi részvénytőke 4%-al gyümölcsözve 635.—
3. Fondul de rezervă emisiunea III. — Reservefond der III. Emission — III-ik kibocsátás tartalékalapja 1588.—

4. Dotarea proiectată acum — Die jetzt projectirte Dotation — A most tervezett hozzájárulás La olaltá — Zusammen — Összesen 18.103.18
Va fi — Wird — Lesz 4.200.—
22.303.18

Spese

CONTUL PERDERE ȘI PROFIT.

Venite

	Coroane	fil.		Coroane	fil.
Interese după depunerii — Behobene und eapitalisirte			Interese, provisiuni, intabulări și alte venituri — Zinsen,		
Zinsen — Felvett és tőkésített kamatok	4230	61	Provision, Intabulation und andere Einkommen — Juta-		
Salare — Gehalte — Fizetések	4379	89	lékok, bekebelezések és egyéb jövedelmek	22335	33
Chirie — Wohnungsmiethe — Házbér	364	—			
Dare — Steuer — Adó	1037	02			
Dare după depunerii — Einlagezinsen-Steuer — Tőkekamat					
járadék adó	423	06			
Spese de birou — Kanzlei-Auslagen — Irodai költségek	261	34			
Amortizări — Amortisation — Törlesztések	230	40			
Profit net — Reingewinn — Tiszta nyereség	11409	01			
	22335	33		22335	33

Ion Epure m. p.
director executiv. — leitender Director. — vezérigazgató.

Kakova, la 31. December 1908.

Simion Popescu m. p.
contabil. — Buchhalter. — könyvelő.

Direcțiunea: — Die Direction: — Az igazgatóság:

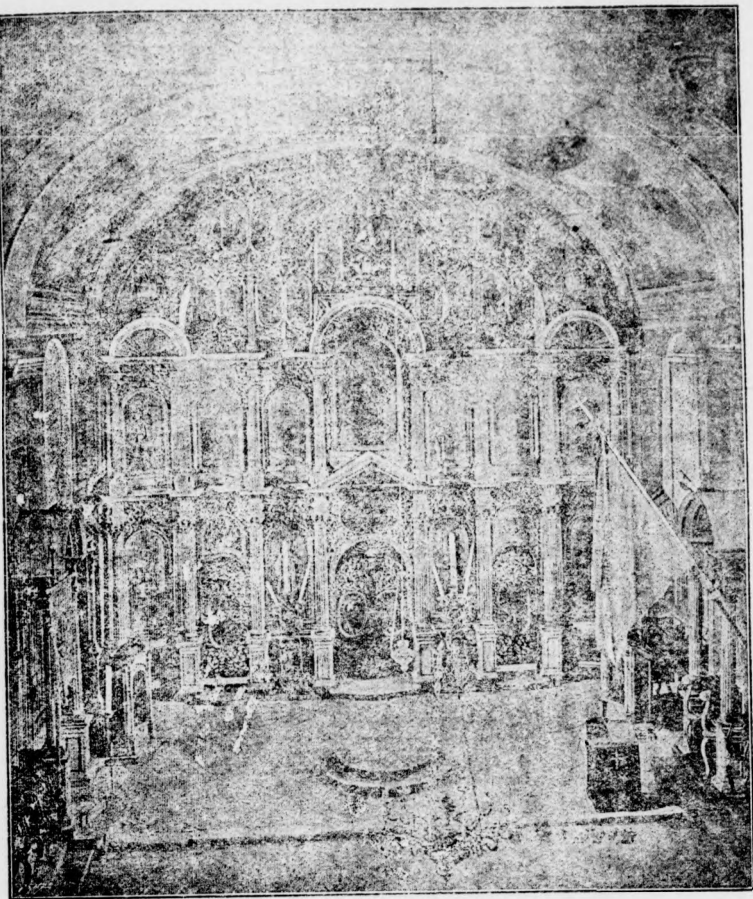
Ion Oprean m. p.
cavaler al ordinului „Steaua României”
președinte. — Präses. — elnök.

Dr. Liviu Cigărean m. p. Vasile Iorgovan m. p. Traian Linția m. p. Vasiliu Leza m. p. Dr. Octavian Cotoși m. p. Aureliu Popovici m. p.
Ion Ciorman m. p. Vuin Băcală m. p. Alexa Coca m. p. George Balica m. p. Sofronie Gacică m. p.

Subsemnatul comitet am examinat contul prezent al bilanțului, precum și cel al sarcinilor și venitelor, și confruntându-le cu registrele principale și auxiliare, purtate în ordine, le-am aflat exacte. — Gefertigter Aufsichtsrath hat vorliegende Bilanz, sowie den Verlust- und Gewinn-Conto, mit den regelmässig geführten Haupt- und Nebenbüchern verglichen und für richtig befunden. — Alulrott felügyelőbizottság a jelen mérlegszámát, valamint a veszteség- és nyereségszámát, a szabályszerűen vezetett fő- és segédkönyvekkel összehasonlítva, azokkal megegyezően találta.

Gheorghe Jianu m. p.
președinte. — Präses. — elnök.

George Căiman m. p. Simion Popa m. p. Adam Botioc m. p. Dumitru Stoia m. p. Grima George m. p. George Truia m. p. Juica Jivan m. p. Ion Stanciu m. p.



Ioan și Aurel Cotîrla

atelier de sculptorie, tâmplărie și strugărie
ORAVIȚA - ROM.

Se efectuează orice lucrări bisericesti: iconostase, tronuri, jilțuri, chivoțuri, răpizi; revizite de școală: bănci, table, catedre etc. cum și pregătirea a tofelul de planuri pentru orice lucrări de felul acesta.

ALEXA PERIANU

cea dintîi croitoria modernă
= în Oravița =

Ștofe englezești, franceze,
de prima calitate.

Croii ireproșabil.

Confecționează și tot felul
de reverenți preoțești, după
cerința în orice fazon.

Prețuri solide.

Mihai Pruniș

salon de ras și de tuns
(Hotel „Coroana Ung.”)

Magazin de cu articole
de galanterie și parfumărie.

Demetriu Boitor

arhitect-întreprinzător

= Oravița =

primește orice lucrări de
edificare, anume:

Planuri, proiecte de
spese, zidiri

și conducerea astorfel de luc-
rări de lingă prețuri moderate

Aviz.

Eu nu anunț

ce-î de prisos, cum fac alții, zicînd, că la ei
se capătă marfa cea mai frumoasă, mai bună
și mai ieftină etc.

Dimpotrivă eu promit puțin

și caut să împlinesc mai mult, atît în serviciu
solid, cît și în lîferarea articolelor de cea mai
bună calitate!

Și de ce urmez eu așa?

Întîi primesc marfă bună dela izvor.
Al doilea mî-am făcut praxa comer-
cială în străinătate.

Am mare depozit în delicatessuri, brînzuri
indigene și din străinătate, șampagner ung.-
franceze, cognacuri ung.-franceze, vinuri
ungurești, spaniole, italiene, atît dela slă-
vină, cît și în butelii.

Cu toată stimă

Bertalan Saubermann, Oravița.

Anunț.

Avizez onoratul public bănățean, că în
magazinul și atelierul meu din Oravița se
pot căpăta

cele mai bune ghetete

în întreg ținutul sudbănățean.

= Prețuri solide și fixe. =

Cizme cum și ghetete ortopedice, pentru
bal și pentru mirese după măsură,
forme engleze, franceze și americane.

Primește sodali muncitori și de omenie,
cum și ucenici din case bune și cu nițică școală.

Cu distinsă stimă

Benedict Csongár.

„SENTINELA“

instituit de economii și credit
ca societate pe acții
în Satul-nou (Réva-Ujfalu)

efectuează toate operațiunile de bancă și
primește depuneri spre fructificare cu
5 1/2% interese, plătiind insti-
tutul și darea de 10% după interese. La
cerere se trimit deponenților și cecuri poștali
cu cari se trimit bani fără a plăti porto la poștă.

Direcțiunea.

In băcănăia lui Valentin Eisele

„La cînele negru“ în Oravița

se capătă
articole de băcănăie, delicatessuri,
diferite culori, ape minerale pen-
tru cură, sămîntă, dela Mauthner.

Deposit principal de
bere Hercules pentru cei ce
sufer de stomac.

Prețuri solide.

IULIU SERB

Magazin de sticlă și porțelan

= Oravița. =

Mare depozit

de geamuri și rame pentru
icoane. Primește toffelul de luc-
rări artificioase cu sticlă, atît la
edificii noi, cît și la ferestri vechi.
În boltă nouă, în Oravița (casa
lăcătușului Fr. Incze) toffelul
de unelte pentru bucătărie, tăiere,
păhare, ghiveciuri, icoane și alte
diferite utensilii de casă.

Serviciu ieftin și prompt.

Cărbuni de peatră

de prima calitate, dela minele din Anina
se capătă în toată vremea la

Moara cu abur,
societate pe acții în Oravița.

Dela 500 Kgm. însus, transportul până
casă e gratuit.

În
prăvălia cu mărfuri mixte

a lui

Adolf Löbl

= în CACOVA =

se capătă

marfă bună, comandată
deadreptul dela izvor,
cu prețuri foarte moderate.

Mare asortiment

cu toffelul de articole trebuitoare
publicului ales, cum și tărănimei
din împrejurie.

Banca Plugarul

societate pe acții

== în CACOVA ==

dă

 6% 

și plătește și darea după depuneri.

Prin o nouă emisie își va ridica

capitalul societar la 200.000 cor.

A înființat și o

însoțire ocazională reciprocă

 pentru asigurarea vitelor. 

După fiecare cvotă se plătește la despăgubire de 100 cor. numai 2 fl.

Vitele asigurate pân' acum reprezintă un capital de 600.000 cor.

Escomptează cambii și
acordă împrumuturi în condiții foarte favorabile.

Aviz.

Avizez onoratul public din Cacova și jur că, mi-am deschis aici în Cacova, în casă proprie, strada farmaciei Draskovits, o

☛ cäsăpie ☛

unde se capătă în toată vremea carne proaspătă și orice articole de cîrnărie.

Cu toată stima
Costa Novacescu
măcelar și cîrnăfar.

Tot Românul să cumpere

cojoace bune și ieftine

dela cojocarul

Gheorghe Pipelca în Oravița-rom.

„PLUGARUL”

societate pe acții din Cacova
dă

☛ 6% ☛

și plătește și darea după depunerii.

Gheorghe Bogdanu
Oravița-rom.**Magazin de articole**

de băcănie, coloniale, galanterie, vâpseli, bumbacuri, spirituoase și deposit de făină.

Marfă curată și bună.

Prețuri cinstite. Serviciu cuviincios. Ce se mai cere ca să prospereze un negustor român?

☛ Bunăvoința marelui public românesc! ☛

— A t î t a. —

Banca de asigurare

„Transylvania”

fondată la 1868, primește asigurări de viață și asigurări încontra focului și încontra grîndinei etc. în condiții foarte favorabile.

Valori asigurate: 105 milioane cor. — Despăgubiri plătite: 7½ milioane cor. Fonduri de rezervă: 2 milioane cor.

Informațiuni la Direcțiune în Sibii, strada Cîsnădiei 5., la Agentura principală în Arad, la Agentura cercuală din Oravița și la Agenturile locale de prin diferite comune românești, reprezentate prin bărbați de ai noștri de toată încrederea.

La

Cassa de păstrare s. p. a.
în Szászabánya

se pot subscrie până la finea anului curent

ACTIÏ

din emisiunea a III-a, acția cu 125 cor. plus 2 cor. spese de emisiune.

Direcțiunea.

„ORAVICIANA”

SOCIETATE PE ACȚII
INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII
— ORAVIȚA. —

Capital social	Cor. 550.000
Fonduri	„ 280.000
Depunerii spre fructificare	„ 1,840.000

Giroconto la Banca austro-ungară. — Ceeconto la Cassa de păstrare poștală Nr. 15.625. — Telefon Nr. 29.

Escomptează cambii, acoardă împrumuturi hipotecare și personale deocamdată cu 8% netto.

Primește depunerii spre fructificare cu 4½% (dela 10.000 cor. însus 5%), respective după tocmeală.

☛ Darea o plătește institutul. ☛

☛ Răscumpără gratuit orice fel de couponi și îndeplinește tot soiul de afaceri de bancă. ☛

Opuți și broșuri

Se recomandă

a executa următoarele:

Foți periodice

INVITĂRI

BILETE DE LOGODNĂ
după dorință și în culori

DILANTURI

ANUNȚURI FUNEBRALE

Tot felul de lucrări tipografice,

ce se țin de această branșă

PROGRAME

BILETE DE CUNUNIE
după dorință și în culori

ADRESE

BILETE DE ÎNTRARE

Tipografia „PROGRESUL”

Oravița

piața mare (îngă Moara de foc)

PRET-CURENTURI
în or ce limbă.

NOTE

STATUTE • LIBELE
CIRCULARE

AFIȘE

Diferite tipărituri pentru bănci

Comandele primite se efectuează cu promptitudine și cu conștiință.

CARTI DE VISITĂ
diferite formate

MENU

PLACURI CU FIRMA

OBLIGAȚIUNI

Cărți în comisiuni

PREȚURI MODERATE

Panglici pentru morți